

Meesterstuk!

Hoe kan ik de intelligenties vanuit Meervoudige Intelligentie toepassen binnen het vakgebied spelling zodat de leerlingen in mijn stagegroep meer gemotiveerd worden?

Master Special Educational Needs
Opleidingscentrum Speciale Onderwijszorg

Naam:	Hanneke van Bommel
Studentennummer:	2170245
Leerroute:	Gespecialiseerd Leerkracht, voltijd 1
Locatie:	Eindhoven
Begeleid door:	Bram Rooijackers
Studiejaar:	2010 – 2011

Inhoudsopgave

1. <i>Inleiding</i>	
1.1 Waarom dit onderzoek?	Bladzijde 4
1.2 Onderzoeksvraag en deelvragen	Bladzijde 5
2. <i>Context</i>	
2.1 Praktijksituatie voorafgaand aan het onderzoek	Bladzijde 7
2.2 Probleemomschrijving	Bladzijde 15
3. <i>Opzet van het onderzoek</i>	
3.1 Hoe stel ik de beginsituatie vast?	Bladzijde 17
3.2 Theorieonderzoek	Bladzijde 21
3.3 De beginsituatie	Bladzijde 29
3.4 Plan van aanpak: Hoe ga ik de praktijksituatie verbeteren?	Bladzijde 34
4. <i>Conclusie</i>	
4.1 De eerste conclusies	Bladzijde 39
4.2 Hoe stel ik de eindsituatie vast?	Bladzijde 42
4.3 De eindsituatie	Bladzijde 43
4.4 Antwoord op de onderzoeksvraag en de deelvragen	Bladzijde 47
4.5 Conclusie	Bladzijde 51
4.6 Reflectie	Bladzijde 52
Literatuurlijst	Bladzijde 55
Bijlagen	
- Bijlage 1 Enquête beginsituatie leerkrachten	Bladzijde 56
- Bijlage 2 Enquête beginsituatie leerlingen	Bladzijde 58
- Bijlage 3 Analyse enquête beginsituatie leerkrachten	Bladzijde 60
- Bijlage 4 Analyse enquête beginsituatie leerlingen	Bladzijde 63
- Bijlage 5 De vragen uit de gerichte observatie	Bladzijde 67
- Bijlage 6 Voorkeursstijlen vanuit gerichte observatie	Bladzijde 69
- Bijlage 7 Observaties spellingonderwijs	Bladzijde 72

- Bijlage 8 De mening van enkele leerlingen	Bladzijde 74
- Bijlage 9 Enkele activiteiten uit de Knapkast	Bladzijde 75
- Bijlage 10 Rooster spelling	Bladzijde 78
- Bijlage 11 Impressiefoto's Knapkast	Bladzijde 79
- Bijlage 12 Enquête eindsituatie leerkrachten	Bladzijde 82
- Bijlage 13 Enquête eindsituatie leerlingen	Bladzijde 84
- Bijlage 14 Analyse enquête eindsituatie leerkrachten	Bladzijde 86
- Bijlage 15 Analyse enquête eindsituatie leerlingen	Bladzijde 89
- Bijlage 16 Observaties huidig spellingonderwijs	Bladzijde 93

Inleiding

1.1 Waarom dit onderzoek?

Om een waardevolle, uitdagende en leerzame invulling te geven aan dit onderzoek heb ik voor de onderwerpen motivatie, spellingonderwijs en Meervoudige Intelligentie gekozen. Ik wil gaan onderzoeken of de motivatie van de leerlingen van mijn stagegroep binnen het vakgebied spelling in positieve zin beïnvloed kan worden als de leerlingen op meer leerstijlen (vanuit Meervoudige Intelligentie) worden aangesproken dan voorheen.

Hoe ben ik tot deze keuze gekomen?

Gedurende het volgen van de Master SEN tot Gespecialiseerd Leerkracht liep ik stage op de Jan Nieuwenhuizen school te Eindhoven. Dit is een school voor speciaal basisonderwijs. De middenbouwgroep, waar ik stage heb gelopen, bestond uit twee fulltime leerkrachten en achtentwintig leerlingen. In deze groep is sprake van een complexiteit aan leer- en gedragsproblemen. Met het oog op het onderwijs houdt dit onder andere in dat iedere leerling op het niveau werkt dat bij hem of haar past. Zo ook binnen het vakgebied spelling. Om gehoor te geven aan de individuele didactische mogelijkheden van de leerlingen zijn er binnen het spellingonderwijs niveaugroepen gemaakt.

Gedurende het schooljaar, merkten de leerkrachten en ik dat de motivatie van de leerlingen in mijn stagegroep binnen dit vakgebied niet groot was. Omdat we dit graag positief wilden beïnvloeden, heb ik ervoor gekozen om motivatie binnen het spellingonderwijs als uitgangspunt te nemen voor mijn meesterstuk.

Ik denk dat het werken vanuit de principes van Meervoudige Intelligentie een manier is om te bereiken dat leerlingen meer gemotiveerd raken. Ieder kind heeft namelijk een persoonlijke leerstijl en met de intelligenties die vanuit Meervoudige Intelligentie ontwikkeld zijn, kun je hier als school en als leerkracht op inspelen.

Sinds het schooljaar 2010 – 2011 werkt de school steeds meer vanuit de principes van Meervoudige Intelligentie. Ze zijn nog in ontwikkeling om deze principes optimaal in te kunnen zetten. Ook binnen mijn stagegroep wilden ze graag meer gebruik maken van de principes van Meervoudige Intelligentie. Ik denk dat het een aanvulling is op het onderwijs en een mooie manier om het leerproces van leerlingen te kunnen optimaliseren.

Hierdoor en omdat ik graag een bijdrage wil leveren aan de ontwikkeling van deze visie voor de school, heb ik ervoor gekozen om Meervoudige Intelligentie ook mee te nemen als

uitgangspunt voor mijn meesterstuk.

Uiteindelijk is hierdoor mijn keuze voor dit onderzoek tot stand gekomen.

Ik zou het geweldig vinden als de leerlingen meer gemotiveerd zijn tijdens het spellingonderwijs, omdat ze dan meer plezier beleven aan spelling en omdat dit hun leerproces en resultaten kan verbeteren. Alle leerlingen hebben behoefte aan een stimulans om hun spellingsvaardigheden verder te ontwikkelen. Ik denk dat motivatie hierbij een grote rol speelt. Wanneer een leerling zelf graag wil leren en wil ontdekken, zal dit de ontwikkeling ten goede komen. Ik denk dat motivatie en het zelf willen leren de basis is om dit te kunnen bereiken. Ik hoop dat ik dit kan bereiken door te gaan werken met en vanuit de principes van Meervoudige Intelligentie.

Met ‘meer gemotiveerd’ bedoel ik dat de meerderheid van de leerlingen zin heeft in de spellingles en dat ze hun energie gebruiken om met spelling bezig te zijn. Ik hoop dat ze geen opstartproblemen meer hebben en dat ze gedurende de hele spellingles blijven werken, omdat ze het leuk vinden.

1.2 Onderzoeksvraag en deelvragen

Ik heb ervoor gekozen om mijn onderzoek te richten op de motivatie en de leerstijlen van de leerlingen binnen het vakgebied spelling, omdat ik wil weten waarom veel leerlingen niet gemotiveerd zijn, zodat ik kan begrijpen of ik de motivatie positief kan beïnvloeden door middel van de intelligenties vanuit Meervoudige Intelligentie te integreren. Hierdoor ben ik tot de onderstaande onderzoeksvraag en deelvragen gekomen:

Onderzoeksvraag:

Hoe kan ik de intelligenties vanuit Meervoudige Intelligentie toepassen binnen het vakgebied spelling zodat de leerlingen in mijn stagegroep meer gemotiveerd worden?

Om antwoord te kunnen geven op mijn onderzoeksvraag, heb ik tussenstappen nodig.

Tussenstappen die me de mogelijkheid geven om meer inzicht en kennis te creëren, zodat mijn onderzoek betrouwbaar is. De tussenstappen waaraan ik behoefte heb, heb ik omgebogen naar de drie onderstaande deelvragen.

Deelvragen:

1. Hoe is de situatie binnen het vakgebied spelling wat betreft de motivatie en de werkwijze voorafgaand aan mijn onderzoek?

2. Hoe kan Meervoudige Intelligentie integreren binnen het vakgebied spelling in mijn stagegroep?

3. Wat zie ik terug in de nieuwe situatie wat betreft de motivatie binnen het vakgebied spelling nadat Meervoudige Intelligentie is geïntegreerd in het spellingonderwijs?

Om antwoord te kunnen geven op mijn onderzoeksvraag en deelvragen, is het belangrijk om eerst goed zicht te hebben op de huidige situatie, op de context. Ik wil weten hoe het spellingonderwijs er in mijn stagegroep uit ziet, omdat dit belangrijke informatie kan geven voorafgaand aan het onderzoek. Als ik hiervan een goed beeld heb gevormd, kan ik een specifieke probleemomschrijving weergeven om vervolgens een opzet voor het onderzoek uit te kunnen werken.

Context

Voorafgaand aan een mogelijke opzet voor mijn onderzoek wil ik graag weten wat de situatie is wat betreft het spellingonderwijs in mijn stagegroep. Hierdoor kan ik een specifieke probleemomschrijving beschrijven om op deze manier een stap verder te maken in mijn onderzoek. Om de praktijksituatie te kunnen beschrijven, heb ik gebruik gemaakt van mijn ervaringen en observaties in de stagegroep.

2.1 Praktijksituatie voorafgaand aan het onderzoek

In de middenbouwgroep waar ik stage loop, zitten achtentwintig leerlingen. De groep heet Bad Piranha's en is in de Keuzetuin gevestigd. Deze naam benadrukt de visie en werkwijze van de groep: de leerlingen worden gestimuleerd in het maken van eigen keuzes waardoor ze zelf meer verantwoordelijkheidsgevoel creëren voor hun eigen leerproces. In deze groep werken twee fulltime leerkrachten: Eva en Renzi.

Opstart spellingonderwijs bij de Bad Piranha's

In week 40 zijn er instapdictees van de methode Woordspel afgenomen bij de leerlingen. Het doel van deze dictees was om te bepalen welke categorieën de individuele leerlingen beheersen en welke nog lastig zijn. Vooraf is er gekeken naar de toetsscores van de individuele leerlingen tijdens de toetsweek in mei 2010. Uiteindelijk zijn er drie groepen met verschillende instapdictees gemaakt, namelijk:

- Instapdictee, groep 4;
- Parkeerweekdictee 3 en 4, groep 4;
- Instapdictee, groep 5.

Na de afname en het maken van een analyse van deze instapdictees is er per leerling bekeken welke categorieën nog niet beheerst werden en welke er geoefend moesten worden. Hierdoor zijn er vier groepen ontstaan met hetzelfde soort werkboekje, deze vier groepen zijn bepaald via de methode 'Woordspel'. Aan de hand van de volgorde van de dictees in deze methode (en de hierin verwerkte categorieën) zijn er vier niveaus bepaald, namelijk:

- Niveau 4.1 (10 leerlingen);
- Niveau 4.10 (7 leerlingen);
- Niveau 4.14 (8 leerlingen);
- Niveau 5.4 (3 leerlingen).

De 4 of 5 staat voor groep 4 of 5 (van het reguliere basisonderwijs) en het cijfer achter de punt staat voor het woordpakket uit de methode Woordspel: ofwel het niveau van het werkboekje is begin, midden of eind groep 4 of 5.

De werkboekjes zijn samengesteld door gebruik te maken van Woordspel, Ambrasoft, Spelling in de lift en andere relevant orthodidactisch materiaal dat beschikbaar is in de orthotheek¹ van de school. Hierin zitten twee oefendictees (bijvoorbeeld dictee 4.1 A en B) en werkbladen. Met behulp van deze werkboekjes hebben de leerlingen t/m week 44 geoefend. In week 45 en 46 stonden de toetsweken gepland. Er zijn toen dictees van Cito afgenomen. Deze dictees zijn op het individuele niveau van iedere leerling gemaakt. Na de toetsweken zijn de leerlingen weer verder gegaan met hun werkboekjes.

Wanneer de werkboekjes uit zijn, oefenen de leerlingen op de computer met spellingprogramma's zoals Ambrasoft en Woordspel. Dit doen ze tot en met het moment dat het methodegebonden dictee af wordt genomen. Daarna wordt er bepaald of er verder gegaan kan worden met het volgende woordpakket of dat er nog extra hulp (re-teaching) nodig is. Op deze manier lopen de niveaus van de werkboekjes van de leerlingen door. Het blijven steeds vier niveaugroepen maar dan een categorie verder als dat mogelijk is. Werkboekje 4.1 wordt 4.2; 4.10 wordt 4.11; 4.14 wordt 4.15 en 5.4 wordt 5.5.

Didactisch overzicht leerlingen

Om inzicht te geven in de resultaten van de leerlingen wat betreft spelling, heb ik een analyse gemaakt van de afgenomen dictees en scores tijdens de toetsweek in week 45 en 46. Vanwege de privacy van de leerlingen heb ik ze niet bij naam genoemd, maar genummerd.

Leerling	Dictee	RS	DL	DLE	Moeilijke categorieën in dictee
Leerling 1	E3/1	45	33	11	- mmkmm – woorden: Dwerig – dwerg Korof – korf Veruf – verf
Leerling 2	M4/2	34	33	14	- Woorden met ij/ei - Woorden met lange/korte klank - Woorden met t/d - Woorden met stomme e/be/ge/ver
Leerling 3	E3/1	41	43	8	Mmkm – woorden Mkmm – woorden

¹ Een orthotheek is een verzameling onderwijsleermaterialen die bij de leerlingbegeleiding wordt gebruikt.

Leerling 4	M3/1	48	33	8	- Woorden met lange/korte klank - Woorden met eu
Leerling 5	M4/2	37	33	15	- Verdubbelingsregel - Open lettergreep - Woorden met ij/ei - Woorden met g/ch - Woorden met eeuw
Leerling 6	E4/2	31	33	18	- Woorden met lange klank oo/ee/aa - Open lettergreep - Verdubbelingsregel - Woorden met g/ch - Woorden met t/d
Leerling 7	E4/2	29	43	15	Mmkm - woorden Mkmm – woorden
Leerling 8	E3/1	44	33	11	- Woorden met nk (hij schrijft zingk)
Leerling 9	M4/2	39	33	18	- Woorden met eu - (Luister)woorden met s/z/v/f
Leerling 10	M4/2	30	23	13	- Woorden met oo/ee/aa - Woorden met ei/ij - Woorden met eu - Woorden met t/d - (Luister)woorden met s/z/v/f - mmkmm – woorden (klank/stang)
Leerling 11	M4/2	37	43	15	- (Luister)woorden met s/z/v/f - Woorden met eu - Woorden met aa/ee/oo
Leerling 12	E4/1	39	33	18	- Open lettergreep - Verdubbelingsregel - Woorden met ou – au
Leerling 13	M5/1	35	33	23	- Verdubbelingsregel - Woorden die wel/niet eindigen op n (volgorde, strenge)
Leerling 14	E4/1	38	33	18	- Verdubbelingsregel - Open lettergreep - Woorden met ou/au
Leerling 15	E3/1	41	33	8	- Schrijfwijze van woorden met eu/ui - (Luister)woorden met s/z/f/v - Woorden met a/aa
Leerling 16	M4/1	41	33	14	- Woorden met eu (klank en schrijfwijze) - Woorden met d/t - Woorden met lange/korte klank (stur/sproong)
Leerling 17	M4/1	39	23	13	- Woorden met t/d

					- Woorden met eu - Woorden met lange klank ee/oo
Leerling 18	M3/1	49	33	10	- Woorden met f/v (uitspraak)
Leerling 19	M4/1	43	43	15	- Woorden met lange/korte klank - Woorden met eu/ui
Leerling 20	E3/2	28	33	5	- Schrijfwijze b/d - Woorden met sch - (Luister)woorden met s/z/f/v - Woorden met lange klinker aa/ee/oo
Leerling 21	E4/1	39	33	18	- Verdubbelingsregel - Open lettergreep - Woorden met nk/ng (ingt, links)
Leerling 22	M5/2	30	43	23	- Woorden met ui/eu - Woorden met lange/korte klank - Verdubbelingsregel - Woorden met g/ch
Leerling 23	M4/2	30 16	33	13 7	- Woorden met eu - Woorden die eindigen op oei/ooi/aa - Woorden met lange klinker ee/oo/aa - Woorden die eindigen op t/d - Woorden met ei - Woorden met sch - Mmkmm – woorden (klank) - Woorden die eindigen op n (hij schrijft m)
Leerling 24	E4/1	38	33	18	- Verdubbelingsregel - Woorden met eeuw/ieuw
Leerling 25	E4/1	38	33	18	- Open lettergreep - Verdubbelingsregel
Leerling 26	E4/2	30	33	18	Concentratie zwak! - Open lettergreep - Verdubbelingsregel - Woorden met ei/ij
Leerling 27	M4/2	30	33	13	- mmkmm - woorden - Woorden met lange klank oo/aa - (Luister)woorden met s/z/v/f
Leerling 28	E4/2	30	23	18	- Verdubbelingsregel - Open lettergreep - (Luister)woorden met v/f/s/z - Woorden met g/ch

Er bestaat een diversiteit aan de niveaus tussen de leerlingen, het verschil loopt van midden groep 3 (M3) tot midden groep 5 (M5). Deze termen komen voort uit het reguliere

basisonderwijs.

Iedere leerling heeft een didactische leeftijd (DL), dit is het aantal maanden onderwijs dat de leerling heeft gehad. Deze maanden onderwijs worden geteld vanaf groep 3 t/m groep 8 van het reguliere basisonderwijs. Een gemiddelde leerling dat een normale ontwikkeling doorloopt zou per leerjaar 10 maanden onderwijs krijgen. Dat betekent dat hij in totaal, aan het eind van de basisschool, 60 maanden onderwijs heeft gehad. Dit is een DL van 60. Het kan zijn dat een leerling een keer blijft zitten, hierdoor kan de DL oplopen tot 70.

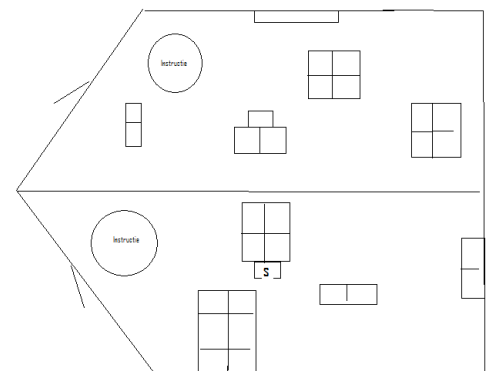
De DLE staat voor Didactische Leeftijdsequivalent. Dit is de ontwikkeling die de leerling laat zien gezien zijn didactische leeftijd en behaalde resultaten op de Cito-toetsen. Een 'perfecte' leerling heeft eind groep 3 een DL van 10, eind groep 4 een DL van 20 enzovoorts en zou dan per vakgebied precies op zijn ontwikkelingslijn scoren. Eind groep 3 zou hij dan niet meer of minder dan 10 scoren, eind groep 4 niet meer of minder dan 20 enzovoorts.

Als ik kijk naar bovenstaande scores van mijn stagegroep, valt me op dat iedere leerling een lager DLE scoort vergeleken met de mogelijkheden gezien de DL. Zo heeft leerling 2 tijdens de toetsweek een DL van 33 en een DLE van 14 behaald en heeft leerling 25 een DL van 33 en een DLE van 18.

Dit is aan de ene kant logisch; deze leerlingen zitten in het speciaal basisonderwijs omdat ze achterlopen in hun cognitieve ontwikkeling². Bovendien is er bij diverse leerlingen sprake van (een vermoeden van) dyslexie en/of andere leer- en gedragsstoornissen³. Dit heeft invloed op de totale en dus ook de cognitieve ontwikkeling, ook binnen het vakgebied spelling. Aan de andere kant betekent dit dat het een zwakke groep is wat betreft spelling. Daarom is het noodzaak om hier aan te blijven werken. Werken aan de motivatie van de leerlingen tijdens spelling kan dan een mooie eerste stap zijn, dus dat is wat ik ga doen!

Aspecten van het huidige spellingonderwijs

Het lokaal bestaat eigenlijk uit twee lokalen, met een schuifdeur in het midden. Deze deur staat bijna altijd open omdat het lokaal als één lokaal wordt beschouwd. In beide kanten van het lokaal staat een instructietafel en hangt een bord. De leerlingen zitten

² De cognitieve ontwikkeling is de verstandelijke ontwikkeling.

³ Dyslexie is een leerstoornis die betrekking heeft op lees- en/of spellingsmoeilijkheden. Onder leer- en gedragsstoornissen kan onder andere ADHD, autisme, ODD, hechtingsproblematiek vallen.

in groepjes, verdeeld over de twee delen van het lokaal. Een spellingles duurt 30-40 minuten. Er wordt niet klassikaal les gegeven. De leerlingen hebben allemaal hun eigen werkboekje dat aansluit op hun niveau. Ze werken hier zelfstandig aan. Ze mogen hierbij overleggen en elkaar helpen. In het werkboekje ligt de nadruk op een aantal categorieën (ongeveer vier) zodat de leerlingen een aantal weken specifiek met die vier categorieën werken. Er zijn diverse categorieën zoals:

- woorden die op de d eindigen;
- woorden met een open lettergreep.

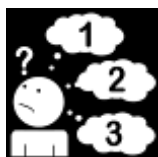
In het werkboekje zitten twee woordpakketten en diverse werkbladen. Op iedere bladzijde geven de leerlingen aan welke categorieën er aan bod komen. Deze markeren ze met een kleur. Hierdoor worden ze gestimuleerd om zich steeds bewust te blijven van de categorieën waar ze mee werken en oefenen; ze herkennen deze door de kleur en kunnen hierdoor controleren of ze de categorie op de juiste manier toepassen.

Voorbeeld:

re ^g el	ech ^t	ko ^k en
wach ^t	ez ^e l	pand ^d
wond ^d	kle ^r en	zu ^{ch} t

De leerkrachten lopen tijdens de spellingles rond of zitten aan de instructietafel en begeleiden dan de leerlingen die om hulp vragen of waarvan ze weten dat deze directe hulp nodig hebben. Er wordt geen instructie gegeven, dit is noodgedwongen vanwege de grote diversiteit aan niveaus en de geringe zelfstandigheid van de leerlingen wanneer ze niet begeleid worden. Wanneer er dictees worden afgenomen binnen één van de niveaugroepen, zitten de leerlingen samen in een deel van het lokaal. De andere leerlingen werken dan in het andere deel van het lokaal en eventueel werkt een aantal leerlingen op de gang. De leerkrachten splitsen zich dan: de één neemt het dictee af en de andere begeleidt de rest van de groep.

De leerlingen worden gestimuleerd zelfstandig en taakgericht te werken. De stappen volgens Meichenbaum (Timmerman, 2002) hangen centraal in de groep:

Stap 1: Wat moet ik doen?

Stap 2: Hoe moet ik dat doen?

Stap 3: Ik maak mijn werk.

Stap 4: Ik controleer mijn werk.

Stap 5: Ik lever mijn werk in of laat het nakijken.

Wat betreft het zelfstandig *kunnen* werken, verschillen de leerlingen erg van elkaar. De een kan geconcentreerd en zelfstandig werken gedurende de gehele les. Een ander (een groot gedeelte van de groep) kan niet (goed) zelfstandig werken, vraagt constant om bevestiging en/of begeleiding, leidt anderen af en komt op deze manier bijna niet tot werken toe.

In mijn stagegroep zijn er leerlingen die gemakkelijk om hulp vragen en leerlingen die dit lastig vinden. De leerkrachten spelen hier tijdens de spellingles op in door:

- De leerlingen die om hulp vragen te ondersteunen. Hierbij wordt wel in de gaten gehouden dat het om de kennis van de leerling gaat. Als er bijvoorbeeld wordt gevraagd: “Hoe moet dit?” dan wordt er eerst gevraagd: “Wat denk jij dat je moet doen?” of “Wat staat er boven de opdracht?”. Er wordt dan een beroep gedaan op de zelfstandigheid en de kennis van de leerling;
- De leerlingen die moeite hebben met het vragen van hulp, maar dit uiteindelijk wel doen, te complimenteren: “Goed van je dat je dit even komt vragen”;
- Rond te lopen en te observeren, zodat de leerkrachten kunnen signaleren of er leerlingen zijn die zichtbaar niet vooruit kunnen maar niet om hulp vragen.

De hulp die wordt geboden bestaat meestal uit een herhaling en begeleide inoefening.

Wanneer een leerling bijvoorbeeld met een categorie of bijbehorende regel worstelt, wordt deze herhaald en uitgelegd. Eventueel door deze te visualiseren⁴ of op te schrijven. Daarna wordt een deel van de opdracht samen geoefend. Als de leerling het doorheeft, gaat hij het zelfstandig proberen. De leerkracht controleert iets later of het gelukt is.

Na ieder spellingles worden de werkboekjes ingeleverd. De leerkrachten kijken dit na en geven aan wat goed is gemaakt en wat er verbeterd/aangevuld moet worden. Er wordt kritisch gekeken of de categorieën zijn gemarkeerd. De leerkrachten gebruiken een groepsoverzicht waarop te zien is in welk niveauwerkboekje iedere leerling werkt en welke bladzijden zij af hebben, waar ze mee zijn gestart en wat verbeterd moet worden.

⁴ Visualiseren is het verduidelijken via een tekening of afbeelding.

Als de leerlingen klaar zijn met het werkboekje en alles is verbeterd, mogen ze aan de computer werken. Ze werken dan ook met spellingoefeningen. Ook wordt het digibord ingezet om groepjes leerlingen samen te laten oefenen met categorieën.

Verandering in het spellingonderwijs, vanaf week 7

De leerkrachten hebben besloten om toch instructiemomenten te gaan integreren tijdens de lessen spelling. Ze zijn tot deze keuze gekomen omdat de leerlingen anders niet de begeleiding krijgen die ze wel nodig hebben. De leerlingen hebben behoefte aan structuur en duidelijkheid en deze krijgen ze niet voldoende als ze alleen maar zelfstandig werken. Bovendien lijken veel leerlingen meer in staat om zelfstandig te kunnen werken wanneer ze geen instructie krijgen dan in het begin van het schooljaar.

De instructie wordt per niveaugroepje aangeboden. Er zijn inmiddels vijf niveaugroepen en deze krijgen ieder twee keer in de week instructie. Het doel van deze instructie is dat de leerlingen zich bewust worden van de diverse categorieën. De instructie duurt de hele les en wordt daarom ook wel gezien als begeleidingsmoment. Tijdens de instructie - het begeleidingsmoment - wordt het woordpakket aangeboden. De leerkracht kijkt dan met de leerlingen welke categorieën aan bod komen en hoe deze onthouden en geoefend kunnen worden: is het een luisterwoord, een weetwoord of een regelwoord? De eventuele regel die van toepassing is, wordt uitgelegd en heel veel vaak herhaald om deze in te prenten. De categorie wordt gekleurd zodat de leerlingen ze herkennen. Dit doen ze later ook na het maken van de opdrachten. De leerlingen worden begeleid bij het maken van de opdrachten en het herkennen van de categorieën. Als er dictees worden afgenomen, gebeurt dit ook binnen deze instructiemomenten.

Wat betekent dit voor mijn onderzoek?

Al met al heb ik door mijn ervaringen en observaties op een rijtje te zetten, een duidelijk beeld gekregen van de invulling van het spellingonderwijs in mijn stagegroep. Er wordt gehoor gegeven aan de diverse niveauverschillen tussen de leerlingen middels niveaugroepen te maken en voor iedereen een geschikt werkboekje samen te stellen. In eerste instantie werkten de leerlingen zelfstandig in het werkboekje en boden de leerkrachten hulp waar nodig. Na een aantal maanden onderwijs bleek dat leerlingen zelfstandiger zijn geworden en dat ze meer behoefte hebben aan instructie. Daarom zijn er instructiemomenten ingeroosterd, zodat de leerkrachten hulp en begeleiding kunnen bieden omdat veel leerlingen hier behoefte

aan hebben.

Deze verandering, de invoering van de instructiemomenten, is in mijn ogen een goede stap. De leerlingen krijgen meer directe hulp, ook wanneer ze er zelf niet om vragen. Gezien de resultaten hebben ze hier wel behoefte aan. Bovendien hebben de leerkrachten hierdoor beter zicht op de werkhouding en de vorderingen van de leerlingen. Door de instructiemomenten is er meer afwisseling in de spellinglessen. Dit kan betekenen dat hierdoor de motivatie van leerlingen groter is dan zonder de instructiemomenten. Voor mijn onderzoek betekent dat ik rekening houd met deze praktijksituatie. Hiermee bedoel ik dat ik gehoor blijf geven aan de diverse niveauverschillen van de leerlingen en de niveaugroepen, deze blijf ik aanhouden. Bovendien wil ik de instructiemomenten niet verloren laten gaan, omdat ik deze als meerwaarde voor de ontwikkeling van de leerlingen zie.

2.2 Probleemomschrijving

Het valt de leerkrachten en mij op dat veel leerlingen uit mijn stagegroep niet gemotiveerd overkomen tijdens de lessen spelling. Tijdens de lessen wordt er door veel leerlingen niet goed doorgewerkt. Hierdoor komen ze minder tot inoefening, terwijl dit ontzettend belangrijk is voor alle leerlingen. De groep is namelijk zwak wat betreft hun ontwikkeling op het gebied van spelling. Tijdens de lessen lijkt het alsof veel andere zaken interessanter zijn dan het werk. Een aantal leerlingen vindt het lastig om tot werken te komen en/of om te blijven werken.

Kortom, bij veel leerlingen is er sprake van te weinig effectieve leertijd terwijl ze dit hard nodig hebben. Dit komt door allerlei redenen, zoals interne prikkels (onrust, korte spanningsboog) en externe prikkels (drukke in de groep, op elkaar reageren, grote groep). Ook het ontbreken van de intrinsieke motivatie⁵ om de effectieve leertijd goed te benutten is een grote reden. Ik wil dit aspect middels dit onderzoek aanpakken. Dit wil ik doen door me te gaan richten op de motivatie van de leerlingen. Ik hoop dat, wanneer de leerlingen meer gemotiveerd zijn, hun intrinsieke motivatie wordt vergroot zodat ze er zelf voor gaan kiezen om de effectieve leertijd tijdens de spellinglessen goed te benutten.

Nu de probleemstelling voor mij duidelijk is, wil ik hier op een goede manier mee verder

⁵ Intrinsieke motivatie is de motivatie die men van zichzelf heeft, ook wel ambitie, interesse, nieuwsgierigheid.

gaan. Daarom laat ik in mijn opzet van het onderzoek zien hoe ik een beginsituatie vaststel waarbij ik ga onderzoeken welke factoren mee spelen in deze probleemstelling en hoe ik hier invloed op uit kan oefenen. In de opzet van het onderzoek wil ik ook theorieonderzoek doen, omdat ik meer kennis nodig heb om invulling te geven aan een mogelijk plan van aanpak.

Opzet van het onderzoek

In dit hoofdstuk onderneem ik een aantal stappen om mijn onderzoek via een juiste volgorde uit te voeren. Door de juiste stappen in de juiste volgorde te maken, laat ik zien dat mijn onderzoek betrouwbaar is. Zo ga ik niet alleen uit van mijn eigen ervaringen en bevindingen, maar wil ik graag een breed en eerlijk beeld creëren. Dit doe ik tijdens het vaststellen van de beginsituatie. In de beginsituatie observeer ik namelijk een aantal spellinglessen en vraag ik naar de mening van de leerkrachten en de leerlingen. Een andere stap die ik in dit hoofdstuk maak, is het opdoen van theoretische kennis. Na het maken van deze stappen beschrijf ik een goed doordacht plan van aanpak om een effectieve en concrete invulling te geven aan mijn onderzoek.

3.1 Hoe stel ik de beginsituatie vast?

Om mijn beginsituatie betrouwbaar en duidelijk in kaart te brengen, heb ik de volgende stappen te ondernemen:

1. Ik heb de leerkrachten naar hun mening en ervaringen bevraagd middels een enquête;
2. Ik heb de leerlingen naar hun mening en ervaringen bevraagd middels een enquête;
3. Ik heb de voorkeursstijlen vanuit Meervoudige Intelligentie van de leerlingen in beeld gebracht middels een gerichte digitale observatielijst;
4. Ik heb het spellingonderwijs geobserveerd;
5. Ik heb naar de mening van enkele leerlingen gevraagd.

Triangulatie

Triangulatie⁶ binnen het maken van stappen om uiteindelijk een beginsituatie vast te stellen, is het zien van de voor- en nadelen van een gekozen stap. Om de nadelen (de ‘blinde vlekken’) te compenseren, kan een andere stap genomen worden die deze nadelen wegwerkt of opvult. Iedere stap heeft waarschijnlijk nadelen, maar door hier bewust kritisch naar te kijken kunnen deze zoveel mogelijk worden weggewerkt zodat de beginsituatie uiteindelijk zo betrouwbaar mogelijk is onderzocht en vastgesteld.

Stap 1: Enquête leerkrachten

Ik ben niet iedere dag in de stagegroep aanwezig. Mede hierdoor kan het zijn dat mijn beeld op het spellingonderwijs anders en geringer is dan de beleving van de twee leerkrachten die

⁶ Triangulatie houdt in dat het onderzoeksveld op meerdere manieren benaderd wordt.

iedere dag in de groep zijn. Ik ben geïnteresseerd in de mening van de leerkrachten omdat zij mijn kennis kunnen verbreden. Ik heb van beide leerkrachten toestemming gekregen om hun naam te vermelden. Zij hebben mijn onderzoek gelezen zodat ik zeker weet dat ik hun kennis goed heb beschreven en op betrouwbare wijze toepas. Dit doe ik omdat ik graag gebruik wil maken van hun expertise. Zij hebben beide minimaal vijf jaar ervaring opgedaan als leerkracht in het speciaal basisonderwijs. Hierdoor hebben zij beter zicht op de ontwikkeling, de behoeften en de mogelijkheden van de leerlingen dan ik. Bovendien hebben zij meer ervaring opgedaan in het invullen van het spellingonderwijs en het werken met spellingzwakke leerlingen.

De voordelen van het afnemen van deze enquête zijn dat de mening van de leerkrachten wordt gewaardeerd en meegenomen in het onderzoek waardoor het onderzoek ook voor hen relevant is. Mijn beginsituatie wordt versterkt omdat het wordt aangevuld door hun ervaringen, meningen en toelichtingen. De blinde vlek van deze methode, is dat ik de leerkrachten middels mijn vraagstelling in een bepaalde richting kan leiden. Dit probeer ik te voorkomen door mijn vraagstelling zo objectief mogelijk te beschrijven.

Stap 2: Enquête leerlingen

Ik heb een enquête opgesteld voor de leerlingen, zodat zij hun bevindingen en mening over het spellingonderwijs aan kunnen en mogen geven en toe kunnen lichten. Ik ben geïnteresseerd in de mening van de leerlingen omdat het onderzoek op hen is gebaseerd. Bovendien kunnen zij een heel andere kijk hebben op het spellingonderwijs en hun motivatie vergeleken met mijn bevindingen tot nu toe. Vanwege de privacy van de leerlingen heb ik hun namen niet vermeld.

De voordelen van deze methode is dat de leerlingen zich gehoord voelen, dat ze weten dat hun mening telt. Bovendien wordt mijn beginsituatie versterkt omdat het wordt aangevuld door de conclusies van de groep. Deze methode brengt ook nadelen met zich mee. Zoals het feit dat het afnemen van een enquête een momentopname is. Het kan zijn dat een deel van de leerlingen de lijst niet naar eerlijkheid invult. Dit hoeft niet met opzet te zijn, maar de belevingswereld van veel leerlingen uit mijn stagegroep is beïnvloedbaar en kan snel veranderen. Het kan zijn dat een deel van de leerlingen de enquête een tweede keer (bijvoorbeeld een dag later) anders zou invullen, omdat hun mening simpelweg anders zou kunnen zijn. Hun antwoorden zijn geen feiten. Het invullen van de enquête doet een beroep op hun concentratie en het vermogen om begrijpend te lezen. Bij een deel van de leerlingen uit mijn stagegroep is de spanningsboog erg kort, waardoor ze zich niet goed kunnen

concentreren om de vragenlijst goed in te vullen. Voor een deel van de leerlingen is het vermogen om begrijpend te lezen zwak, waardoor het kan zijn dat vragen anders geïnterpreteerd worden dan mijn bedoeling is.

Nu deze voor- en nadelen op een rijtje staan, kan ik concluderen dat de antwoorden van een deel van de leerlingen uit mijn stagegroep niet volledig betrouwbaar zijn in verband met de veranderlijke belevingswereld, de spanningsboog en het vermogen om begrijpend te lezen. Dit zie ik als de blinde vlekken van deze methode. De beste manier om hier goed mee om te gaan, is door de antwoorden van de leerlingen wel serieus te nemen maar ook met een korreltje zout. Ik vind de antwoorden en de mening van de groep belangrijk, maar het is niet het enige aspect waar mijn onderzoek zich op berust en dat is iets waar ik me van bewust ben. Daarom kies ik ervoor om meerdere methoden toe te passen om mijn onderzoek te versterken.

Stap 3: Gerichte observatielijst voorkeursstijlen Meervoudige Intelligentie

Middels de gerichte observatielijst breng ik de voorkeursstijlen van de individuele leerlingen en van de groep in beeld. Wanneer ik dit heb gedaan, neem ik dit mee in de uitwerking van mijn onderzoek. Door deze gerichte observatie middels een digitale vragenlijst weet ik op welke intelligenties ik de nadruk kan leggen in combinatie met het spellingonderwijs. Dit wil niet zeggen dat ik alleen die intelligenties aan bod laat komen waarvoor de leerlingen kiezen, ik wil ze allemaal aan bod laten komen. De mening van de leerlingen is niet eenduidig en bovendien wil ik dat ze kennis gaan maken met alle intelligenties.

De voordelen van deze gerichte observatie zijn dat alle leerlingen aan mogen geven wat hun voorkeur is en ik hierdoor weet welke intelligenties het meest worden gekozen.

Deze methode brengt ook nadelen met zich mee. Het is een momentopname, het kan zijn dat een deel van de leerlingen de lijst niet naar eerlijkheid invult. Dit hoeft niet met opzet te zijn, maar de interesses van veel leerlingen is beïnvloedbaar en kan snel veranderen. Het kan zijn dat een deel van de leerlingen de lijst een tweede keer anders zou invullen. Bovendien doet het invullen van deze vragenlijst een beroep op de concentratie en het vermogen om begrijpend te lezen, dat bij een deel van de leerlingen zwak is.

Dit verklaart de blinde vlekken van deze methode: het is een momentopname en niet volledig betrouwbaar in verband met de concentratie, spanningsboog en het vermogen om begrijpend te lezen. Dit kan ik niet oplossen, maar ik kan hier wel op een goede manier mee omgaan. Dit doe ik door de lijst zoveel mogelijk voor te lezen en de vragen toe te lichten, zodat de vragen hopelijk niet verkeerd geïnterpreteerd worden. Ik neem de uitslag mee in mijn onderzoek,

maar ik ben me ervan bewust dat het geen eenduidig en realistisch beeld is. Voorkeuren kunnen immers veranderen.

Stap 4: Observaties spellingonderwijs

Ik wil het spellingonderwijs goed in beeld brengen en verduidelijken, daarom heb ik ervoor gekozen om de drie spellinglessen die ik in één week bijwoon te observeren. Dit doe ik door opnamen te maken en deze achteraf te beschrijven, omdat ik dan alles rustig kan zien en analyseren. Het voordeel van deze observatie middels opnamen, is dat hetgeen dat ik waarneem zichtbaar is. Het is geen interpretatie. Het geeft een duidelijk beeld van de beginsituatie voor mijn onderzoek: de motivatie en tevens werkhouding van de leerlingen tijdens het spellingonderwijs. Ik kan de opname vaker bekijken, waardoor ik een meer compleet beeld krijg. Mijn ogen zijn niet op één leerling of deel van het lokaal gericht, maar uiteindelijk op alle leerlingen en delen van het lokaal.

Aan deze methode zijn ook nadelen verbonden. De waarnemingen die ik zie, beschrijf ik. Dit is niet geheel objectief, omdat ik niet kan doorvragen. Wanneer een leerling bijvoorbeeld naar buiten staart, kan dit meerdere redenen hebben zoals: de leerling is niet gemotiveerd, de leerling zit te dagdromen, de leerling verveelt zich of de leerling denkt na over het werk. Dit nadeel is tevens de blinde vlek van deze methode. Deze blinde vlek kan ik opvullen door de leerlingen te bevragen, wat ik middels de enquête doe.

Stap 5: Mening van enkele leerlingen

Nadat ik de enquête van de leerlingen had geanalyseerd, is er vanaf week 7 een verandering in het spellingonderwijs ingebracht. Er zijn namelijk instructiemomenten ingevoerd. Dit maakt de gegevens van de enquête voor mijn onderzoek minder betrouwbaar. Het kan namelijk zijn dat deze verandering in het spellingonderwijs ervoor zorgt dat leerlingen meer gemotiveerd zijn tijdens de spellingles. Om dit probleem op te lossen, zou ik ervoor kunnen kiezen om de enquête nog eens af te nemen om te achterhalen in hoeverre dit invloed heeft op de mening van de leerlingen. Maar er waren veel leerlingen die lieten merken dat ze baalden van de vragenlijsten die ze al hadden ingevuld. Ik wil de leerlingen niet belasten met een extra enquête. Als ik dit wel zou doen, zou het kunnen zijn dat ze het niet naar waarheid invullen omdat ze er geen zin in hebben. Daarom heb ik besloten om enkele leerlingen naar hun mening te vragen, zodat ik weet in hoeverre de instructiemomenten voor hen bevorderlijk zijn voor de motivatie. Door deze methode weet ik wat enkele leerlingen van de verandering vinden. Dat is mijn opbrengst van deze methode. Bovendien voelen de leerlingen zich

gehoord, omdat ze hun mening mogen geven. Ik kan doorvragen zodat ik kan achterhalen of ik hun mening en/of argumenten goed heb begrepen.

De nadelen van deze methode zijn dat leerlingen sociaal wenselijke antwoorden kunnen geven, omdat ze denken dat dit van ze wordt verwacht. Bovendien kunnen niet alle leerlingen uit de groep hun mening geven, waardoor het minder omvattend is dan de enquête. Om deze blinde vlek op te vullen, heb ik ervoor gekozen om de opbrengst van deze methode mee te nemen in een voorlopige conclusie. Aan het eind van mijn onderzoek laat ik alle leerlingen nogmaals de enquête invullen, zodat ik dan een meer omvattend antwoord krijg en iedereen gehoord wordt.

Doordat ik triangulatie heb toegepast binnen deze vijf stappen weet ik dat ik tot een goede en betrouwbare beginsituatie kan komen. Een beginsituatie die mij verder zal brengen in de uitwerking van mijn plan van aanpak om tot een volwaardig onderzoek te komen.

3.2 Theorieonderzoek

Bij het opstellen van een goed doordacht plan van aanpak, behoort ook het opdoen van theoretische kennis. Ik richt mijn theorieonderzoek op de onderwerpen spelling(onderwijs), motivatie en Meervoudige Intelligentie omdat dit de uitgangspunten zijn van mijn onderzoek. Tijdens mijn vooropleiding op de pabo heb ik al een beeld van deze begrippen opgedaan en ik heb hierover gelezen, maar ik denk dat ik mijn kennis hierover nog verder kan uitbreiden. Dit zal een meerwaarde zijn voor mijn onderzoek, omdat ik hierdoor kan leren om belangrijke aspecten van de probleemomschrijving vanuit een andere invalshoek te zien. Bovendien kan ik concrete tips en ideeën opdoen die relevant kunnen zijn.

Theoretische onderbouw spelling(onderwijs)

In mijn probleemomschrijving geef ik aan dat de groep zwak is op het gebied van spelling.

Maar wanneer is een leerling spellingzwak? Wat is dat eigenlijk, spellingzwak?

Er is niet een algemeen beeld van een spellingzwakke leerling. Er zijn altijd verschillen tussen leerlingen. Dit betekent ook dat de kenmerken en oorzaken bij iedere leerling met spellingproblemen anders kunnen zijn.

“Niet alle problemen doen zich even sterk bij elk kind voor, maar de volgende kenmerken geven toch een duidelijke karakteristiek van de groep spellingzwakke kinderen:

- a. Spellingzwakke kinderen hebben moeite met het verwerken van informatie. Ze kunnen de spelling van woorden niet onthouden en zijn aangeleerde regels weer snel vergeten. dat heeft als consequentie dat het automatiseren van de spelling moeizaam op gang komt;

- b. Het zijn kinderen die niet in staat zijn zelfstandig regels en regelmaat te ontdekken. Ze zien geen structuur en overeenkomsten in woorden. Dat betekent dat spellingzwakke kinderen moeite hebben met het herkennen van spellingcategorieën;
- c. Spellingzwakke kinderen hebben ook problemen met het generaliseren van hun kennis. Ze passen de regels die ze hebben geleerd niet toe in nieuwe woorden. Ook bij spontaan schriftelijk taalgebruik passen ze de vaardigheden die ze in de spellingsles hebben geleerd niet toe;
- d. Het zijn kinderen die zich slecht kunnen concentreren; ook reageren ze impulsief. Vaak zie je dan ook dat spellingzwakke kinderen bij onbekende woorden terugvallen op de strategie die ze als eerste geleerd hebben en dat ze woorden op hun gehoor spellen;
- e. Spellingzwakke kinderen maken geen flexibel gebruik van spellingstrategieën. Ze gaan niet na wat voor een bepaalde spellingcategorie de meest efficiënte is. Vaak gebruiken ze alleen maar de elementaire spellinghandeling;
- f. Spellingzwakke kinderen hebben een vertraagde taalontwikkeling en een zwak linguïstisch bewustzijn⁷. Ze hebben moeite om te reflecteren op taal. Spellingzwakke kinderen hebben vaak een kleine woordenschat;
- g. Spellingzwakke kinderen hebben problemen met auditieve en visuele vaardigheden. Bij sommige kinderen liggen de problemen vooral op het auditieve vlak, bij andere kinderen zijn de moeilijkheden met name visueel van aard.” (Huizenga, 2003, p. 132-133).

Er zijn verschillende speciale hulpprogramma's voor spellingzwakke leerlingen, bijvoorbeeld *Spelling in de lift*. Van deze methode maken we in mijn stagegroep gebruik omdat we hieruit werkbladen halen en verwerken in de niveauwerkboekjes van de leerlingen.

“Er is een aantal algemene uitgangspunten voor hulp aan spellingzwakke leerlingen:

1. Spellingcategorieën kunnen het best aangeleerd worden aan de hand van een klein aantal woorden;
2. De spelling van een woord moet op een veelzijdige manier worden aangeleerd;
3. Spellingcategorieën moeten gefaseerd aangeleerd worden;
4. Bij het aanleren van woorden moet een vaste werkwijze worden gehanteerd;
5. Er moet een duidelijke indeling in categorieën worden gebruikt;
6. Er moet veel aandacht besteed worden aan de motivatie;
7. Er moet een goede diagnostiek gehanteerd worden die resulteert in een planmatige aanpak van spellingproblemen.” (Huizenga, 2003, p. 135).

In mijn onderzoek neem ik uitgangspunten 2 en 6 mee omdat ik denk dat hieraan veel verbeterd kan worden en omdat dit belangrijke uitgangspunten en tevens voorwaarden zijn om spellingzwakke leerlingen goed te kunnen begeleiden.

Theoretische onderbouwing motivatie

Een heel belangrijk uitgangspunt waar mijn onderzoek op gebaseerd is, is motivatie. Maar

⁷ Het linguïstische bewustzijn is het taalkundige bewustzijn.

wat is motivatie nou eigenlijk? Waarom is motivatie belangrijk? Kun je het waarnemen wanneer leerlingen gemotiveerd zijn? Zo ja, hoe?

Volgens de site www.encyclo.nl staat het begrip motivatie voor:

- Bereidheid tot doelgerichte inspanning;
- Enthousiasme voor een taak;
- Bereidheid tot het verrichten van bepaald gedrag. Motivatie is een inwendige factor.

In de geschiedenis is er sprake van veel soorten onderwijshervormers⁸ en onderwijskundige stromingen⁹ in Nederland. Al deze soorten onderwijshervormers en stromingen hebben hun eigen visie op het begrip motivatie in combinatie met het onderwijs.

Volgens de onderwijshervormer Maria Montessori is er sprake van motivatie bij leerlingen wanneer de omgeving zo is ingericht dat de leerling zich optimaal kan ontwikkelen, de leerlingen handelen bezig kunnen zijn en wanneer ze het zelf mogen doen (Eijkeren, 2005).

In het Daltononderwijs wordt er vanuit gegaan dat vrijheid een voorwaarde is voor de innerlijke ontplooiing van een kind. Dit is vrijheid in gebondenheid. Binnen deze onderwijs vorm is er dan ook sprake van motivatie bij leerlingen wanneer ze zelf actief en probleemoplossend mogen ontdekken. Om ervoor te zorgen dat leerlingen gemotiveerd zijn, is het ook belangrijk dat ze leren omgaan met zelfstandigheid, vrijheid en samenwerking.

Bovendien moet er uitdaging worden geboden (Eijkeren, 2005).

“Freinet (1896-1966) werkte in grote klassen met weinig onderwijsmiddelen. De leerlingen in zijn klas waren niet gemotiveerd. Hij ontdekte dat zijn leerlingen leergierig waren als hij ze mee naar buiten nam” (Eijkeren, 2005, p. 44). Volgens hem leren kinderen het meest van de werkelijke wereld. Daarom is er volgens Freinet sprake van motivatie bij leerlingen wanneer er geleerd wordt van de werkelijke wereld, leerlingen ontdekkend mogen leren, werk zinvol en inspirerend is en wanneer er sprake is van overleg (Eijkeren, 2005).

Achter het Jenaplanonderwijs hoort de naam Peter Petersen. “Hij ging ervan uit dat de mens *is* en *wordt* wat hij is door de werkelijkheid om hem heen. Hij heeft daarin zelf een actieve functie” (Eijkeren, 2005, p. 47). Wanneer er onderwijs wordt gegeven vanuit de oriëntatie op de wereld, waarbij leerlingen zelf vragen mogen stellen en op zoek gaan naar antwoorden, waar leerlingen van elkaar leren en elkaar kunnen helpen en wanneer ze medeverantwoordelijk zijn voor de gebeurtenissen in de klas, dan is er volgens de principes

⁸ Een onderwijshervormer is een vernieuwer in het onderwijs.

⁹ Een onderwijsstroming bestaat uit een groep mensen met dezelfde denkbeelden op het gebied van onderwijs.

van het Jenaplanonderwijs sprake van motivatie bij leerlingen (Eijkeren, 2005).

Rudolf Steiner is de naam achter de vrije school. “Het onderwijs is gericht op het hele wezen van de mens: denken, voelen en willen. Onderwijs op de vrije school betekent opvoeden door kunst, want kunst legt de verbinding tussen de wereld van de geest en de wereld van de stof” (Eijkeren, 2005, p. 49). Vanuit deze principes gekeken is er sprake van motivatie bij leerlingen, wanneer het onderwijs gericht is op het hele wezen van de mens, opvoeden met kunst wordt geïntegreerd en wanneer er een leerkracht is die als inspirerend voorbeeld dient (Eijkeren, 2005).

Programmagericht onderwijs is een voorbeeld van een onderwijskundige stroming.

“Programmagericht onderwijs gaat ervan uit dat kinderen het beste leren als je de leerstof systematisch aanbiedt en je naar vastgestelde leerdoelen toewerkt” (Eijkeren, 2005, p. 52).

Het initiatief ligt bij de leerkracht en er wordt van uitgegaan dat het gerichte onderwijsaanbod de ontwikkeling van de leerlingen bevordert. Er wordt gesproken van motivatie wanneer stof systematisch en doelgericht wordt aangeboden en wanneer de leerkracht een studerende en klassikale rol aanneemt (Eijkeren, 2005).

“Het ontwikkelingsgericht onderwijs gaat ervan uit dat kinderen ontwikkelbaar en onderwijsbaar zijn. Aan de basis van deze onderwijskundige stroming ligt het begrip *zone van naaste ontwikkeling*¹⁰” (Eijkeren, 2005, p. 54). Dit betekent dat er vanuit wordt gegaan dat kinderen zelf de drang hebben om zich te ontwikkelen, ze zullen hier ook actief aan werken, maar ze hebben hierbij hun omgeving nodig. Er is sprake van motivatie bij leerlingen volgens deze onderwijskundige stroming wanneer het activiteitenaanbod in samenhang en betekenisvol is en wanneer de leerkracht aan gezamenlijke activiteiten deelneemt en een sturende rol heeft, inspeland op de zone van naaste ontwikkeling. Bovendien is het belangrijk dat het leertraject aansluit op de mogelijkheden en de belangstelling van de leerlingen, zodat er sprake is van een uitdagende leeromgeving (Eijkeren, 2005).

De beleevingswereld van de leerling staat centraal in het ervaringsgericht onderwijs. De nadruk ligt niet op het aanbod en op het product, maar op het proces dat zich in leerlingen en in de groep afspeelt. Er is sprake van motivatie wanneer de leerlingen zich positief welbevinden. Als een leerling betrokken is, is hij gedreven en intens bezig. De leerling gaat dan op in de activiteit en beleeft er plezier aan. De leerling is gemotiveerd wanneer hij geconcentreerd is, plezier uitstraalt, geboeid is en de tijd vergeet (Eijkeren, 2005).

¹⁰ De zone van naaste ontwikkeling is het verschil tussen dat wat een leerling zelf kan en waar hij nog hulp bij nodig heeft om zich verder te ontwikkelen.

Volgens het adaptief onderwijs moet onderwijs aansluiten bij de mogelijkheden en de behoeften van iedere leerling. Het onderwijs speelt in op de verschillen die er zijn tussen leerlingen. Adaptief = aanpassen. Adaptief onderwijs kan binnen verschillende onderwijsstromingen worden toegepast. Volgens de uitgangspunten van adaptief onderwijs is er sprake van motivatie wanneer een leerling zich veilig en geaccepteerd voelt, er voldaan wordt aan de drie basisbehoeften (relatie, autonomie en competentie) en wanneer de begeleiding aansluit bij de ontwikkeling van de leerling waarbij ruimte is voor eigen keuzes (Eijkeren, 2005).

“Een belangrijke inspiratiebron van ‘het nieuwe leren’ is de onderwijstheorie van het ‘sociaal-constructivisme’. In het kort komt die erop neer dat kinderen actief kennis en inzicht construeren in interactie met de omgeving” (Eijkeren, 2005, p. 68). Volgens het nieuwe leren is er sprake van motivatie bij leerlingen wanneer leerlingen in interactie met de sociale omgeving leren, wanneer er geleerd wordt vanuit een betekenisvolle context, wanneer denken en doen bij elkaar hoort en wanneer er gehoor wordt gegeven aan de drie talenten voor leren en ontwikkelen waar leerlingen van nature over beschikken, namelijk nieuwsgierigheid, overgave en bewustzijn (Eijkeren, 2005).

Kortom, er zijn veel onderwijshervormers en onderwijskundige stromingen aan bod gekomen met ieder hun beeld van en mening over het begrip motivatie bij leerlingen in het onderwijs. Deze verschillende meningen hebben te maken met de persoonlijke mening van een leerkracht en met de visie van de school; het is in een subjectieve weergave beschreven en het spreekt iemand wel of niet aan. Het gaat er om of je er achter kunt staan, als school en als leerkracht. Al met al hebben deze verschillende meningen ook overeenkomsten.

De begrippen rondom de definitie van motivatie bij leerlingen die veel terugkomen in het bovenstaande en die mij persoonlijk en als leerkracht aanspreken, zijn:

- Begrippen die iets zeggen over de (leer)omgeving:
 - Het moet zo ingericht worden dat een leerling zich optimaal kan ontwikkelen;
 - Het moet betekenisvol zijn en een geheel, waarin sprake is van uitdaging, zinvol en inspirerend werk, mogelijkheden en belangstelling van de leerlingen;
 - Denken en doen horen bij elkaar.
- Begrippen die iets zeggen over de manier waarop er geleerd en gewerkt wordt:
 - Leerlingen krijgen de mogelijkheid om het zelf te doen, zodat ze zelf ontdekken en handelend, actief en probleemoplossend bezig zijn;

- Het is belangrijk dat leerlingen zich positief welbevinden en dat ze zich veilig en geaccepteerd voelen;
- Er is sprake van het maken van eigen keuzes en overleg, omdat leerlingen van zichzelf leren en van en met elkaar, in interactie met de sociale omgeving.
- Begrippen die iets zeggen over de kwaliteiten en de mogelijkheden van leerlingen:
 - Leerlingen hebben van nature drie talenten voor leren en ontwikkelen, namelijk nieuwsgierigheid, overgave en bewustzijn;
 - Er moet aandacht zijn voor de drie basisbehoeften relatie, autonomie en competentie.

Wanneer leerlingen gedemotiveerd zijn, is het belangrijk om op zoek te gaan naar dat wat motiverend zou kunnen werken, naar oplossingen. Zo is het belangrijk dat leerlingen ervaringen opdoen zodat ze voelen dat leren ook leuk kan zijn (Le Fevere de Ten Hove, M, Callens, N, Geysen, T. en Maene, W. 2007). Deze oplossingsgerichte manier van denken wil ik in combinatie met bovenstaande kenmerken van motivatie meenemen in het uitvoeren van mijn onderzoek.

Theoretische onderbouw Meervoudige Intelligentie

Ik wil graag gebruik maken van de principes van Meervoudige Intelligentie, omdat ik denk dat dit de motivatie van de leerlingen binnen het vakgebied spelling kan vergroten. Maar wat is Meervoudige Intelligentie eigenlijk? Wat zijn de principes en waarom spreken deze me aan? Welke leerstijlen komen er aan bod binnen deze theorie?

Naar aanleiding van een studiedag rondom Meervoudige Intelligentie in de Knapvilla te Utrecht, heb ik informatie gelezen op de bijbehorende site (www.knapvilla.nl). Op deze site wordt toegelicht dat Howard Gardner de grondlegger is van Meervoudige Intelligentie. Zijn uitgangspunt is dat iedereen talenten heeft die niet te vatten zijn of iemand 'meer of minder intelligent' is. Hij omschrijft intelligentie als de bekwaamheid een probleem op te lossen of een resultaat aan te schrijven. Hij spreekt van meerdere intelligenties, omdat hij vindt dat er meerdere manieren zijn om intelligent te zijn.

Deze informatie wekte mijn interesse en al gauw wilde ik meer lezen. Dit heb ik gedaan op de site en in het boek dat door Howard Gardner zelf is geschreven.

“Intelligenties zijn geen dingen die gezien of geteld kunnen worden. Het zijn daarentegen vermogens die wel of niet worden geactiveerd, afhankelijk van de waarden in een bepaalde cultuur, de kansen die die cultuur biedt, en de persoonlijke beslissingen die individuen en/of hun families, leraren en anderen nemen” (Gardner, 2008, p. 39).

In zijn eerste boek, stelt Gardner het bestaan van zeven afzonderlijke intelligenties voor. De eerste twee worden op school het meest gewaardeerd: de linguïstische en logisch-wiskundige intelligenties. Volgens de site van de Knapvilla worden hiervoor de termen taalknap en rekenknap gebruikt. De volgende drie intelligenties spelen vooral een grote rol in de kunsten, namelijk de muzikale intelligentie, de lichamelijke-bewegingsintelligentie en de ruimtelijke intelligentie (Gardner, 2008). De termen die op de site van de Knapvilla gebruikt worden, zijn muziekknap, beweegknap en beeldknap. Er zijn twee intelligenties die Gardner de persoonlijke intelligenties heeft genoemd, namelijk de interpersoonlijke en de intrapersoonlijke intelligentie, ofwel zelfknap en samenknap. De achtste intelligentie, die later is toegevoegd, is de naturalistische intelligentie, ofwel natuurknap.

Steeds vaker wordt ook een negende intelligentie, de filosofische intelligentie (filosofeerknap), genoemd. Deze laat ik in mijn onderzoek niet aan bod komen, omdat hierover nog niet veel bekend is. Bovendien denk ik dat deze minder van toepassing zal zijn binnen het vakgebied spelling.

Gardner heeft een lijst met mythen over Meervoudige Intelligentie samengesteld. Dit heeft hij gedaan omdat hij zich gestimuleerd voelde om tot actie over te gaan toen een staat in Australië van plan was een onderwijsprogramma aan te nemen dat deels was gebaseerd op de MI-theorie. Ik vind het belangrijk om me hiervan bewust te zijn, omdat dit als eyeopener kan werken. Door de beschrijving van deze mythen ben ik me meer bewust geworden van wat Meervoudige Intelligentie is, en ook wat het *niet* is. Enkele mythen volgens Gardner (Gardner, 2008):

1. Nu er acht of negen intelligenties zijn vastgesteld, kunnen – en misschien moeten – onderzoekers een assortiment testen ontwerpen en de betrouwbaarheid van de resultaten die deze leveren garanderen;
2. Een intelligentie is hetzelfde als een domein of een vak;
3. Een intelligentie is hetzelfde als een leerstijl, een cognitieve stijl of een werkstijl;
4. De MI-theorie is niet empirisch (empirisch volgens <http://www.encyclo.nl/begrip/empirisch>: wat op waarneming berust, op ervaring, onderzoek);
5. Er is maar één goedgekeurde onderwijskundige benadering gebaseerd op de MI-theorie.

De MI-ideeën en MI-methoden kunnen geen doel op zichzelf zijn: ze kunnen niet dienen als doel voor een school of een onderwijssysteem. In feite kan de MI-theorie gebruikt worden ter ondersteuning voor allerlei methoden, doelstellingen en waarden (Gardner, 2008). Daarom heb ik ervoor gekozen om de MI-theorie toe te passen binnen het vakgebied spelling. Het

spellingonderwijs zal niet weggaan, het zal niet drastisch veranderen in een manier die alleen maar bestaat uit de principes van Meervoudige Intelligentie, maar het zal een onderdeel van het spellingonderwijs gaan worden. En ik denk dat dit een van de manieren is die Gardner nastreeft. Dit denk ik omdat Meervoudige Intelligentie als *ondersteuning* binnen het spellingonderwijs gaat dienen.

Wat neem ik mee uit de theorie?

In paragraaf 1.2 heb ik mijn onderzoeksvraag als volgt geformuleerd: “Hoe kan ik de intelligenties vanuit Meervoudige Intelligentie toepassen binnen het vakgebied spelling zodat de leerlingen in mijn stagegroep meer gemotiveerd worden?”.

Om antwoord te kunnen geven op deze vraag is het relevant om naast mijn eigen bevindingen en vastgestelde beginsituatie ook theoretisch onderzoek te doen. In mijn onderzoeksvraag staan drie onderwerpen centraal, namelijk spelling(onderwijs), motivatie en Meervoudige Intelligentie. In hoofdstuk 2 stel ik vast dat mijn stagegroep zwak is op het gebied van spelling. In de theorie heb ik kenmerken gevonden van spellingzwakke leerlingen. Ook al zijn deze kenmerken niet voor alle leerlingen (in dezelfde mate) van toepassing, het versterkt mijn standpunt dat de leerlingen in mijn stagegroep spellingzwak zijn. Alle genoemde kenmerken zie ik namelijk terug in de groep, zoals: ‘Het niet zien van structuur en overeenkomsten in woorden’ en ‘Moeite hebben met het verwerken van informatie en het niet flexibel gebruik maken van spellingstrategieën’. In de theorie over spelling(onderwijs) worden zeven uitgangspunten genoemd die van belang zijn voor de hulp aan spellingzwakke leerlingen. Hoewel ik vijf van deze punten terug zie in mijn stagegroep, zie ik er twee nauwelijks terug. Dit zijn: ‘De spelling van een woord moet op een veelzijdige manier worden aangeleerd’ en ‘Er moet veel aandacht besteed worden aan de motivatie’. Daarom ga ik middels mijn onderzoek hier gehoor aan geven. Het feit dat deze twee punten in de theorie centraal staan, versterkt het belang en mijn motivatie om hiermee door te gaan.

Het is heel gemakkelijk om over motivatie te praten, maar het is niet gemakkelijk om dit op objectieve wijze te doen. Wanneer een leerling bijvoorbeeld naar buiten staart tijdens het oplossen van een opgave, kan een leerkracht denken dat de leerling niet gemotiveerd is omdat hij niets doet, terwijl hij misschien wel heel hard nadenkt over de meest geschikte oplossing en juist heel gemotiveerd is.

Ik wil voorkomen dat mijn onderzoek subjectief wordt uitgevoerd. Het gaat niet om mijn mening, het gaat om feiten. Daarom wilde ik op een rijtje hebben wat motivatie inhoudt. Want als ik me bewust ben van de kenmerken van gemotiveerde leerlingen, kan ik pas echt een

geschikte oplossing gaan bedenken en weten hoe ik erachter kom of leerlingen werkelijk meer gemotiveerd zijn naar aanleiding van mijn uitgevoerde plan. Door gebruik te maken van diverse theoretische invalshoeken gericht op het begrip motivatie, weet ik nu dat er voorwaarden en kenmerken zijn wat betreft het in stand brengen en houden van motivatie bij leerlingen. Zo weet ik dat de leeromgeving betekenisvol en uitdagend ingericht moet zijn waar denken en doen bij elkaar horen, zodat leerlingen zich veilig en nieuwsgierig voelen om zelf keuzes te maken en te ontdekken.

Werken vanuit de principes van Meervoudige Intelligentie is een manier om hier gehoor aan te geven. Door het boek van Howard Gardner, de grondlegger van Meervoudige Intelligentie, te lezen weet ik dat Meervoudige Intelligentie gebruikt kan worden ter ondersteuning voor allerlei methoden, doelstellingen en waarden. Ik kies ervoor om de acht intelligenties als ondersteuning van het vakgebied spelling te gebruiken, zodat de motivatie van de leerlingen vergroot gaat worden. Dit doe ik in combinatie met het waarborgen van de waarden van het huidige spellingonderwijs. Zo wil ik de invulling van de ondersteuning vanuit Meervoudige Intelligentie in het spellingonderwijs aan laten sluiten op de bestaande niveaugroepen en organiseren rondom de instructiemomenten.

3.3 De beginsituatie

Ik wil mijn onderzoek op een goed doordachte en betrouwbare manier uitwerken. Hierbij valt ook het opstellen van een beginsituatie. Als ik alleen van mijn eigen mening en bevindingen uitga, is mijn onderzoek niet betrouwbaar. Dit voorkom ik door een goed plan van aanpak te maken. Voorafgaand aan dit plan is een beginsituatie nodig zodat ik daar vanuit kan handelen. Om mijn beginsituatie vast te kunnen stellen, heb ik een vijftal stappen ondernomen (zie paragraaf 2.3). Ik ben begonnen met het opstellen van een enquête voor de twee groepsleerkrachten en de leerlingen van mijn stagegroep. Deze enquêtes heb ik geanalyseerd. Ik heb de voorkeurstijlen van de leerlingen in beeld gebracht middels een gerichte digitale observatielijst, ook hiervan heb ik een analyse gemaakt. In week 8 heb ik het spellingonderwijs geobserveerd en ik heb naar de mening van enkele leerlingen gevraagd. De uitwerkingen van deze ondernomen stappen en analyses zijn te zien in bijlage 1 tot en met 8.

Enquête beginsituatie leerkrachten

In week 8 hebben Eva en Renzi beide de door mij opgestelde enquête ingevuld. Omdat zij meer ervaring en expertise hebben die op mijn onderzoek van toepassing kunnen zijn, neem

ik hun antwoorden mee in het tot stand brengen van mijn beginsituatie.

Uit hun antwoorden blijkt dat zij kenmerken zien van ongemotiveerde leerlingen tijdens de spellinglessen. Ze linken dit aan het feit dat de leerlingen opstartproblemen en een korte spanningsboog hebben. Er wordt niet netjes gewerkt en bovendien wordt er letterlijk gezegd door leerlingen dat ze spelling saai vinden.

Wanneer Eva en Renzi dit vergelijken met anderen vakken, zien ze wel gemotiveerde leerlingen. Wanneer de leerlingen gemotiveerd zijn, laten ze horen dat ze het leuk vinden, dat ze trots zijn op hun werk en hun werkhouding is dan goed.

In het huidige spellingonderwijs werken de leerlingen zelfstandig in hun werkboekje en krijgen ze twee keer in de week instructie in hun niveaugroepje. Volgens Eva en Renzi zijn er voor- en nadelen aan deze werkwijze gebonden. De voordelen van de huidige invulling van het spellingonderwijs zijn dat de werkwijze goed aansluit bij de principes van het speciaal basisonderwijs en de individuele mogelijkheden van de leerlingen. De nadelen zijn gericht op de individuele verschillen omdat er in de groep sprake is van beperkte mogelijkheden om tot voldoende zelfstandigheid en zelfaansturing te kunnen komen. Een ander nadeel is het materiaal, dit is niet uitdagend. Volgens Eva en Renzi is de motivatie te vergroten door aantrekkelijk materiaal, het bieden van structuur en duidelijkheid en afwisseling in werkvormen (onder andere door computers). Ze geven aan dat het voordelen zal opleveren wanneer er meer vanuit Meervoudige Intelligentie wordt gewerkt. Het kan namelijk de motivatie, werkhouding en de ontwikkeling van de leerlingen ten goede komen.

Wat betekent dit voor mijn beginsituatie?

Wanneer de leerlingen gemotiveerd zijn, is de werkhouding goed en zijn de leerlingen trots op hun werk. Dit laten ze dan ook zien en horen. Helaas zien Eva en Renzi dit tijdens de spellinglessen nauwelijks tot niet. De leerlingen zijn wel in staat om gemotiveerd te werken, maar niet tijdens de spellinglessen. Dit betekent voor mij dat ik de motivatie moet verbeteren. Aantrekkelijk materiaal, het bieden van structuur en duidelijkheid en afwisseling in werkvormen kan hierbij helpen volgens Eva en Renzi.

Enquête beginsituatie leerlingen

In week 7 hebben de leerlingen de door mij opgestelde enquête ingevuld. Ik wil graag op de hoogte zijn van hun mening en bevindingen omdat het om hen draait. Zij kunnen me misschien nieuwe informatie geven. Bovendien ben ik benieuwd naar hoe zij de spellinglessen ervaren.

Uit hun antwoorden blijkt dat de leerlingen tijdens de spellinglessen (in hun werkboekje) werken, zelfstandig of samen. Eén leerling geeft aan dat ze op de computer werkt en één leerling geeft aan dat ze woorden (categorieën) kleurt. Volgens hun antwoorden vindt ongeveer 1/3 van de leerlingen spelling 'saai' of 'leuk'. Dit kan betekenen dat 1/3 van de leerlingen minder gemotiveerd is; diegene die het saai vinden. Twee leerlingen geven aan dat ze spelling 'moeilijk' vinden. Ook al geeft 1/3 van de leerlingen aan dat spelling 'saai' is, er zijn maar vier leerlingen die het verdrietige gezichtje aankruisen dat volgens hen bij spelling hoort.

Als de leerlingen iets moeilijk vinden tijdens de spellingles, gaan ze naar de juf en vragen om hulp. Drie leerlingen geven aan dat ze hulp vragen bij klasgenoten, terwijl dit aantal in de praktijk hoger ligt. Dit kan betekenen dat de leerlingen zich hiervan niet bewust zijn.

Er is sprake van een 50/50-verdeling waarin de leerlingen aangeven dat ze 'meestal' of 'soms' hard werken tijdens spelling. Er zijn acht leerlingen die aangeven dat ze niks leuk vinden tijdens spelling. Daartegenover zijn er zes leerlingen die aangeven dat ze tijdens spelling alles leuk vinden. Computeren en het inkleuren van de woorden wordt een aantal keer genoemd als leuk onderdeel. Toetsen en (al het) schrijven wordt genoemd als onderdelen die niet leuk zijn. Via de enquête heb ik gevraagd of de leerlingen tips hebben om de spellinglessen leuker te maken. De computer is het meest gekozen onderdeel. Spelletjes en puzzels worden ook vaak genoemd.

Wat betekent dit voor mijn beginsituatie?

Ongeveer 1/3 van de groep geeft aan spelling saai of leuk te vinden. Dit is een kleiner aantal vergeleken met de mening van Eva en Renzi. Dit zou kunnen betekenen dat een deel van de leerlingen niet laat blijken spelling leuk te vinden, terwijl dit eigenlijk wel zo is. Het kan ook zo zijn dat ze een sociaalwenselijk antwoord geven.

Toetsen en het vele schrijven wordt over het algemeen niet leuk gevonden. Computeren en het inkleuren van de woorden wordt een aantal keer genoemd als leuke onderdelen, dit kan betekenen dat het voor de leerlingen waardevol is om te behouden. Bovendien worden de computer, spelletjes en puzzels genoemd als tips om spelling leuker te maken. Deze onderdelen zal ik dan ook meenemen in de uitwerking van mijn onderzoek.

Gerichte observatie voorkeursstijlen Meervoudige Intelligentie

Er zijn volgens Gardner geen testen voor Meervoudige Intelligentie die hij goedkeurt (Gardner, 2008). Toch heb ik een test gebruikt, omdat ik een beeld wilde krijgen van de

intelligenties van de leerlingen. Ik weet dat ik hier niet blind van uit moet gaan, daarom gebruik ik het als een interpretatie. Een interpretatie zodat ik weet welke intelligenties het meest en minst aan bod komen. Dit wil niet zeggen dat die intelligenties dan ook het meest of minst in de uitwerking van mijn onderzoek voorkomen, maar ik weet hierdoor wel waar de leerlingen meer beroep op zouden kunnen doen. Bovendien kan ik activiteiten die gebonden zijn aan de intelligenties altijd aanpassen en/of aanvullen. Zo'n test geeft mij dus geen garantie en dit is ook niet mijn doel.

Uit de gerichte digitale observatie blijkt dat alle voorkeursstijlen gekozen worden. Dit betekent dat alle intelligenties aan bod komen binnen de interesses van de leerlingen. De vier meest gekozen voorkeursstijlen zijn: beeldknap, muziekknap, samenknap en zelfknap.

De voorkeursstijlen worden met deze frequentie gekozen:

Rekenknap: 2 keer	Muziekknap: 12 keer
Taalknap: 1 keer	Samenknap: 10 keer
Beeldknap: 10 keer	Zelfknap: 9 keer
Beweegknap: 4 keer	Natuurknap: 5 keer

Wat betekent dit voor mijn beginsituatie?

Ik gaf al aan dat ik de resultaten van deze observatie niet meeneem als leidraad voor mijn onderzoek. Door deze observatie weet ik dat beeldknap, muziekknap, samenknap en zelfknap het meest zijn gekozen door de leerlingen. Dit zou kunnen betekenen dat de leerlingen het meeste vanuit deze intelligenties gaan werken, maar dit is geen garantie. Ik wil alle intelligenties aan bod laten komen in de uitvoering van mijn onderzoek. Het zou kunnen zijn dat ik wat meer nadruk op de vier genoemde intelligenties leg door deze uitgebreider aan bod te laten komen.

Observaties spellingonderwijs

Uit de observaties in het spellingonderwijs gedurende een week blijkt dat de werkhouding en motivatie verschillend is per leerling en per moment. In de opnamen die ik heb gemaakt, is te zien dat er een grote diversiteit bestaat tussen de opstart en de concentratie van de leerlingen. Tijdens deze opnamen zijn er vijftien leerlingen zichtbaar aan het werk met hun spellingtaken: twee leerlingen werken zelfstandig, tien leerlingen werken aan de instructietafel en drie aan de computer. Ook zijn er leerlingen die onnodig rond lopen, ze hebben geen reden om te lopen op dat moment. Het is bijvoorbeeld niet zo dat ze lopen omdat ze hun potlood gaan slijpen. Er wordt gestoeid/gevochten. Er wordt (naar buiten) gestaard en bij een leerling

liggen helemaal geen spullen klaar. Het valt me op dat werkende leerlingen uit hun concentratie worden gehaald door een klasgenoot die niet aan het werk is.

Wat betekent dit voor mijn beginsituatie?

Door deze observaties heb ik waargenomen dat de motivatie, werkhouding en concentratie van de leerlingen varieert. Ook al zijn het maar drie geobserveerde lessen, hierdoor kan ik concluderen dat ongeveer de helft geconcentreerd aan het werk is en de andere helft niet. Dit kan tevens betekenen dat de helft gemotiveerd is en de andere helft niet. Wat mij in negatieve zin opvalt, is dat er leerlingen zijn die zelf niet geconcentreerd aan het werk zijn er door hun gedrag voor kunnen zorgen dat klasgenoten afgeleid worden.

Voor mijn onderzoek betekent dit dat ik het als noodzaak zie om alle leerlingen meer te motiveren, zodat ze allemaal meer met hun effectieve leertijd doen. Ik wil in de uitvoering van mijn onderzoek ervoor zorgen dat de motivatie in die zin verbeterd wordt, zodat de leerlingen meer gemotiveerd zijn én dat klasgenoten niet meer afgeleid worden door een ander die zich niet kan concentreren.

De mening van enkele leerlingen

Uit het vragen naar de mening van enkele leerlingen in een kort gesprek, blijkt dat er vijf van de zeven bevraagde leerlingen aangeven dat de spellinglessen mét instructiemomenten fijner zijn dan zonder. Er zijn twee leerlingen die liever geen instructiemomenten zouden hebben, omdat ze liever samen en aan hun eigen tafel werken (ze zitten naast elkaar).

De leerlingen die de instructiemomenten fijn vinden, vinden dit omdat ze dan meteen hulp krijgen omdat ze spelling moeilijk vinden. Drie van de zeven gevraagde leerlingen vinden de spellingspelletjes op het digibord tijdens de instructiemomenten leuk.

Wat betekent dit voor mijn beginsituatie?

Toen de leerlingen de enquête hebben ingevuld, waren er nog geen instructiemomenten. Dit is daarna ingevoerd. Uit de enquête van de leerlingen blijkt onder andere dat de helft van de leerlingen spelling saai vindt. Het zou kunnen dat dit aantal veranderd is na invoering van de instructiemomenten, misschien is het aantal lager of hoger geworden. Vijf van de zeven bevraagde leerlingen geven aan dat ze de instructiemomenten fijn vinden, het zou kunnen dat dit voor de meerderheid van de groep geldt. Dit kan betekenen dat wanneer de leerlingen instructie krijgen, in een kleine groep werken en direct feedback krijgen van een van de leerkrachten ertoe bijdraagt dat de motivatie van de leerlingen tijdens het spellingonderwijs verbeterd wordt.

Wat betekent dit voor mijn onderzoek?

Al met al heb ik middels mijn vijf doordachte stappen een goede beginsituatie kunnen vaststellen. Een beginsituatie waaruit blijkt dat de twee groepsleerkrachten van mening zijn dat de leerlingen niet gemotiveerd zijn tijdens de spellinglessen en 1/3 van de leerlingen spelling 'saai' of 'leuk' vindt. De motivatie, werkhouding en concentratie van de leerlingen varieert zichtbaar tijdens de observaties. Ongeveer de helft van de groep is tijdens de spellinglessen geconcentreerd aan het werk, de andere helft niet. Er zijn leerlingen die klasgenoten afleiden wanneer ze zelf niet geconcentreerd werken.

Het kan zijn dat leerlingen meer gemotiveerd zijn wanneer ze instructie krijgen, in een kleine groep werken en direct feedback krijgen van een van de leerkrachten. Volgens de leerkrachten zou aantrekkelijker materiaal, het bieden van structuur en duidelijkheid en afwisseling in werkvormen kunnen bijdragen aan het verbeteren van de motivatie van de leerlingen tijdens de spellinglessen. Volgens de leerlingen kan het werken aan de computer en het werken met spelletjes en puzzels ervoor zorgen dat de spellinglessen leuker worden. Via de gerichte observatielijst worden de intelligenties beeldknap, muziekknap, samenknop en zelfknap het meest gekozen. Het zou kunnen dat leerlingen vanuit deze intelligenties het liefste willen werken.

3.4 Plan van aanpak: Hoe ga ik de praktijksituatie verbeteren?

Voordat ik een plan van aanpak kon schrijven, vond ik het slim om de belangrijkste punten op een rijtje te zetten. Dit heb ik gedaan middels mijn beginsituatie vast te stellen. Hierdoor weet ik dat de leerkrachten positieve aspecten zien in het huidige spellingonderwijs, maar graag zouden willen dat de leerlingen meer gemotiveerd worden. Hiervoor willen ze gebruik maken van de Meervoudige Intelligenties. Ongeveer 1/3 van de leerlingen geeft in de enquête aan dat ze spelling niet leuk vinden. Maar er is ook een deel die het wel leuk vindt. Dit betekent dat het spellingonderwijs niet helemaal drastisch hoeft te veranderen: zowel volgens de leerkrachten als de leerlingen zitten er ook positieve aspecten in die behouden moeten blijven. Positieve aspecten zoals de afstemming op de individuele mogelijkheden van de leerlingen door middel van de niveaugroepen en werkboekjes, de ingevoerde instructiemomenten, het werken aan de computer en de spellingspelletjes op het digibord.

Gardner geeft aan dat één van de Meervoudige Intelligenties niet een methode is om een vak te vervangen (Gardner, 2008). Het kan wel als aanvulling of ondersteuning binnen een

vakgebied toegepast worden. Daarom heb ik ervoor gekozen om dit in mijn plan van aanpak mee te nemen. Iedere leerling heeft een werkboekje met hierin woordpakketten die uit enkele spellingcategorieën bestaan. Ik wil deze woordpakketten graag gebruiken om hieraan de intelligenties te koppelen, omdat de leerlingen op deze manier op hun eigen niveau kunnen oefenen. Ze oefenen dan met de voor hun bekende stof op een meer aantrekkelijke en afwisselende manier. Bovendien zijn de activiteiten hierdoor voor alle leerlingen van toepassing en is er geen lastige moeilijkheidsgraad of verdeling voor wie de activiteiten wel of niet geschikt zijn.

Omdat ik graag ideeën op wilde doen en meer wilde weten over het integreren van Meervoudige Intelligentie binnen het spellingonderwijs, heb ik gebruik gemaakt van het boek ‘Meervoudige Intelligentie bij lezen en taal’. In dit boek worden allerlei praktijkvoorbeelden gegeven en wordt er verantwoord hoe deze om te buigen zijn naar één van de intelligenties. Dit wordt gedaan vanuit het uitgangspunt van de schrijver: “Laten we het anders gaan doen en geletterdheid opnieuw koppelen aan alles wat hiervoor is geweest, alles wat nog altijd sterk verbonden is met het brein, door een omgeving te creëren waarin lees- en taalvaardigheden gevoed en gesteund worden door muziek, kunst, ervaringen in en uit de natuur, logische analyses, toneelvoorstellingen, het reciteren van teksten en gedichten, het uitdrukken van emoties, sociale interactie en een breed scala aan andere creatieve stimuli” (Armstrong, 2009, p. 83).

Uiteindelijk heeft dit vooronderzoek ertoe geleid dat ik het idee kreeg om een Knapkast te ontwikkelen.

Wat is de Knapkast?

De Knapkast is een kast met acht laden die ieder voor een intelligentie worden gebruikt. In deze laden komen allerlei activiteiten te liggen die gekoppeld kunnen worden aan de woorden uit de woordpakketten van de leerlingen. Deze activiteiten zijn voor alle leerlingen toepasbaar, het maakt niet uit op welk niveau ze oefenen. In de laden liggen de beschrijvingen en visualisering van de activiteiten en alle bijbehorende materialen. Het maakt niet uit welke intelligentie de leerlingen kiezen. Het kan zijn dat ze duidelijk een voorkeur hebben voor een bepaald soort intelligentie of activiteit en dat ze die steeds uitvoeren, maar het kan ook zijn dat ze iedere Knapkast-tijd verschillende activiteiten willen uitproberen. Dit mag beide, rekening houdend met elkaar.

Wat is het doel van de Knapkast?

Het doel van de Knapkast is dat de leerlingen zelfstandig of samen (afhankelijk van hun persoonlijke voorkeur) op een andere manier oefenen met de woorden uit hun woordpakket.

Ze oefenen met de woorden op een manier die bij ze past, waardoor ze meer gemotiveerd worden. Het is de bedoeling dat de leerlingen door deze extra manier van oefenen uiteindelijk vooruitgang boeken in hun persoonlijke ontwikkeling op het gebied van spelling.

Hoe wordt er gewerkt met de Knapkast?

Alle leerlingen zijn verdeeld over vijf niveaugroepen, aan het begin van het schooljaar waren dit er vier. Er wordt een rooster gemaakt waarin alle niveaugroepen ingedeeld zijn voor een instructiemoment, computertijd en Knapkast-tijd. De tijd waarop ze niet zijn ingedeeld, werken ze zelf in hun werkboekje.

Tijdens het instructiemoment werken de leerlingen bij Eva, Renzi of mij aan de instructietafel. Er wordt dan instructie gegeven en er vindt begeleide (in)oefening plaats. Tijdens de computertijd werken de leerlingen zelfstandig aan spellingprogramma's op de computer, zoals Ambrasoft. Tijdens de Knapkast-tijd werken de leerlingen gedurende de spellingles (30-40 minuten) aan een of meerdere activiteiten uit de Knapkast. Ze mogen er zelf voor kiezen om zelfstandig of samen te werken of dit af te wisselen. Ook mogen ze er zelf voor kiezen of ze één activiteit uitvoeren of meerdere. Zeker in het begin zullen de leerlingen waarschijnlijk meerdere activiteiten uitvoeren, omdat ze deze willen ontdekken en uitproberen. Ze moeten immers wel de kans krijgen om erachter te komen welke activiteiten ze graag doen.

Wanneer een activiteit om geschreven tekst of tekeningen door de leerlingen vraagt, kunnen zij het hiervoor bedoelde schrift gebruiken. De rest van de materialen ligt in de Knapkast of hebben de leerlingen zelf. Alle spullen worden aan het eind van de les weer terug gelegd. Als de leerlingen in hun schriftje hebben gewerkt, doen ze deze in de nakijkbak zodat de groepsleerkrachten kunnen zien wat er zoal gedaan wordt tijdens de Knapkast-tijd.

Kortom, door deze nieuwe invulling van het spellingonderwijs geef ik gehoor aan de punten die uit het theorieonderzoek en uit de beginsituatie voortkwamen.

Uit het **theorieonderzoek** kwam onder andere naar voren dat mijn stagegroep zwak is op het gebied van spelling. Door de vorige invulling van het spellingonderwijs werd er al gehoor gegeven aan vijf van de zeven uitgangspunten die van belang zijn voor de hulp aan spellingzwakke leerlingen. Deze vijf punten houd ik in stand door de instructiemomenten en de werkboekjes ook in de nieuwe invulling van het spellingonderwijs te integreren.

De twee uitgangspunten die tijdens de vorige invulling van het spellingonderwijs niet aan bod

komen, doen dat nu wel. Door middel van de Knapkast wordt een woord op een veelzijdige manier aangeleerd en ingeoeft en er wordt veel aandacht besteed aan de motivatie.

Bovendien is de leeromgeving betekenisvol en uitdagend ingericht, denken en doen horen bij elkaar en leerlingen krijgen de gelegenheid om zelf keuzes te maken en te ontdekken. Volgens de theorie over motivatie zijn dit enkele aspecten die ertoe bijdragen dat de motivatie bij leerlingen wordt vergroot. Door de nieuwe invulling van het spellingonderwijs is Meervoudige Intelligentie geïntegreerd als ondersteuning binnen het vak spelling, niet als vervanger.

Uit de *beginsituatie* kwam onder andere naar voren dat de positieve aspecten uit de vorige invulling van het spellingonderwijs, zoals de instructiemomenten en de computertijd, behouden moeten worden. Alle leerlingen hebben vanaf nu één keer per week een instructiemoment en één keer per week computertijd. Middels het nieuwe rooster is er duidelijkheid en structuur, iets waar veel leerlingen behoefte aan hebben. Bovendien is er veel afwisseling tijdens de spellinglessen in een week. Het nieuwe materiaal, de Knapkast, is aantrekkelijk. Het bestaat onder andere uit spelletjes en puzzels, voorbeelden die de leerlingen aangaven om de lessen leuker te maken.

Wat ga ik doen om mijn plan van aanpak te realiseren?

Ik ga ervoor zorgen dat er een Knapkast in de klas komt met acht laden. Op deze acht laden is een logo te zien in een kleur die voor één van de acht intelligenties staat: rekenknap wordt lichtpaars, taalknap wordt lichtgroen, samenknappen wordt donkergroen, zelfknap wordt lichtblauw, beeldknap wordt rood, muzieknappen wordt geel, beweegnappen wordt donkerblauw en natuurknap wordt oranje.

Per intelligentie ga ik activiteiten bedenken, opzoeken en uitwerken. Deze activiteiten werk ik uit op een kaartje in de kleur van de intelligentie. Op dit kaartje komt een concrete beschrijving en visualisering te staan. Alle bijbehorende materialen ga ik verzamelen en per intelligentie ordenen. Hierdoor wordt de Knapkast gestructureerd ingedeeld zodat de leerlingen er zelfstandig mee aan de slag kunnen gaan. Ik maak een rooster waarin de vijf niveaugroepen ingedeeld worden voor computertijd, Knapkast-tijd en een instructiemoment bij Eva, Renzi of mij. De tijd waarop een niveaugroep niet is ingedeeld voor één van deze drie werkvormen, werken ze zelfstandig in hun werkboekje.

Na een instructie en nadat er enkele weken volgens de nieuwe invulling van het spellingonderwijs is gewerkt, zal ik gaan observeren middels opnamen en naar de mening en ervaringen van de leerkrachten en de leerlingen vragen door middel van een nieuwe enquête.

Als ik deze gegevens geanalyseerd heb, kan ik in het volgende hoofdstuk ‘Conclusie’ mijn eindsituatie gaan beschrijven om vervolgens antwoord te kunnen geven op mijn onderzoeksvraag en deelvragen.

Conclusie

Ik ben dit onderzoek gestart omdat ik graag wilde weten of de leerlingen meer gemotiveerd worden wanneer de intelligenties vanuit Meervoudige Intelligentie in het spellingonderwijs worden geïntegreerd. Ik wilde dit gaan onderzoeken middels een nieuwe invulling van het spellingonderwijs in combinatie met de start van de Knapkast.

Om conclusies te kunnen schrijven van een onderzoek, is het belangrijk dat het onderzoek langere tijd uit wordt gevoerd, het liefst minimaal een aantal maanden. Hierdoor krijg je als onderzoeker namelijk een realistischer beeld van het effect en de resultaten. Wat betreft mijn onderzoek kan het namelijk zo zijn dat de leerlingen in eerste instantie gemotiveerd en enthousiast zijn omdat het nieuw is. Dit is heel positief, maar het is belangrijk dat de leerlingen gemotiveerd blijven, ook als het nieuwe er af is. Omdat mijn onderzoek helaas over een korter tijdsplan beschikt dan ik zou willen en onderbroken is door toetsweken en een meivakantie, kan ik voor mijn gevoel een niet complete en realistische conclusie beschrijven. Toch ga ik doen in hoeverre het mogelijk is.

In week 20 heb ik de eerste conclusies beschreven om vervolgens na een aantal weken de algemene conclusie te beschrijven. Hierbij heb ik gebruik gemaakt van observaties en de analyses van een tweede enquête voor de leerkrachten en de leerlingen.

4.1 De eerste conclusies

Toen de Knapkast zonder materialen al in de klas klaar stond, waren er veel leerlingen die kwamen vragen waar die voor bedoeld was en wat we ermee gingen doen, ze waren nieuwsgierig. In week 16 heb ik de Knapkast gepresenteerd en de werkwijze uitgelegd. Na de uitleg waren er enkele leerlingen die in de Knapkast wilden neuzen. Zij kwamen, in mijn ogen, enthousiast over en waren nieuwsgierig. De dag erna mochten alle leerlingen tijdens de spellingles de activiteiten uitproberen, als oriëntatie. Een aantal voorbeelden van activiteiten is te zien in bijlage 9. Tijdens deze oriëntatie merkte ik dat de leerlingen enthousiast waren, ze wilden graag van alles uitproberen. Vooral de activiteiten uit de lades ‘Samenknap’ en ‘Beweegknap’ werden toen veel gekozen. Ik merkte dat de Knapkast er niet op ingericht is om achtentwintig leerlingen tegelijk met de activiteiten te laten werken. Het is dan lastig om rustig een activiteit te kiezen en bovendien is er dan minder keuze en materiaal. Als oriëntatie werkte het wel positief, de leerlingen wilden het uitproberen. Volgens de site www.encyclo.nl staat het begrip motivatie onder andere voor ‘bereidheid tot het verrichten van bepaald

gedrag' en 'enthousiasme voor een taak', deze kenmerken nam ik waar tijdens de eerste les met de Knapkast.

In week 17 is het rooster van start gegaan waarin de Knapkast-tijd verwerkt is, zie bijlage 10. De leerlingen die toen aan de beurt kwamen om ermee te werken, lieten wisselende activiteiten zien en meningen horen. Er werd veel gekozen voor Samenknop en Beweegknop, vooral de activiteit met de stuiterbal en waarbij de leerlingen buiten de letters op een geschilderd toetsenbord mogen schilderen, werd veel uitgevoerd. De leerlingen zeiden dat ze dit erg leuk vonden. Het nadeel van deze twee activiteiten is dat het lastig is om in de gaten te houden of de leerlingen echt met het woordpakket oefenen en de gerichte activiteit uitvoeren. Het is natuurlijk ook heel leuk om je eigen naam te springen op het toetsenbord. Op zich vind ik het geen probleem als dit een keer gebeurt, maar het gaat er wel om dat de leerlingen de tijd effectief gebruiken om de woorden uit het woordpakket te oefenen. Zo was er ook een leerling die ervoor gekozen had om de woorden te stempelen. In plaats van de woorden uit het woordpakket te stempelen, stempelde zij de namen van haar vriendinnen. Toen ik haar hierop aansprak zei ze dat ze het niet leuk vond. Het bleek voor haar erg lastig te zijn om de letters goed te leggen, omdat het in spiegelbeeld is gedrukt om er mee te kunnen stempelen. Het is een kwestie van vertrouwen, maar als het bij een of meerdere leerlingen regelmatig niet lukt om er zelf voor te zorgen dat ze effectief oefenen met de woorden van de woordpakketten moeten hierover afspraken gemaakt worden. Een geschikte oplossing zou kunnen zijn dat ze alleen activiteiten uitvoeren die in de klas gedaan worden (dit zijn overigens bijna alle activiteiten). Door het schriftje aan het eind van de les in te leveren, als er in gewerkt is, kan er na worden gegaan wat er geoefend is. Ook door rond te lopen en bij de leerlingen te kijken en te vragen hoe het gaat, kan in de gaten gehouden worden of er gericht geoefend wordt zoals de activiteit bedoeld is.

Ik vind het lastig om activiteiten uit te werken die vanuit de woordpakketten uit te voeren zijn en gekoppeld zijn aan Natuurknop. Hier wil ik een oplossing voor vinden. Op zich is het niet erg dat de leerlingen hier niet meteen mee kunnen oefenen, omdat er tijdens de eerste lessen al heel veel activiteiten te ontdekken zijn, maar er wordt wel naar gevraagd. Er zijn veel leerlingen die geïnteresseerd zijn in deze intelligentie. Vooral het feit dat ze dan misschien naar buiten mogen gaan is populair, hier is ook een paar keer naar gevraagd. Tijdens de gerichte observatielijst is er bovendien uitgekomen dat vijf leerlingen (ook) Natuurknop zijn. Omdat ik het belangrijk vind en omdat het volgens de principes van Meervoudige Intelligentie belangrijk is om gehoor te geven aan alle intelligenties, wil ik dit graag snel

realiseren. Enkele foto's van de Knapkast, de activiteiten en hoe ermee gewerkt wordt, zijn te zien in bijlage 11.

Resultaten naar aanleiding van de eerste conclusies

- De leerlingen zijn enthousiast. Dit heb ik waargenomen tijdens de eerste drie spellinglessen waarin er gewerkt werd met de Knapkast. De leerlingen wilden de activiteiten uitproberen en waren nieuwsgierig. Volgens de uitgangspunten van het ervaringsgericht onderwijs is een leerling gemotiveerd wanneer hij geconcentreerd is, plezier uitstraalt, geboeid is en de tijd vergeet (Eijkeren, 2005). Dit lieten de eerste leerlingen die met de Knapkast werkten, op één na, zien;

- In mijn theorieonderzoek (zie paragraaf 3.2) heb ik voorwaarden beschreven om ervoor te zorgen dat er sprake is van motivatie bij leerlingen. Ik heb dit gerealiseerd door ervoor te zorgen dat de leeromgeving zo is ingericht dat de leerlingen zich optimaal kunnen ontwikkelen met oog voor de mogelijkheden en belangstelling van de leerlingen. In de leeromgeving horen denken en doen bij elkaar. De leerlingen krijgen de mogelijkheid om het zelf te doen. Ze mogen er zelf voor kiezen of ze zelfstandig of samen werken. Bovendien is er sprake van het maken van eigen keuzes, iets wat de motivatie ten goede kan komen.

Wat ga ik doen om mijn eindsituatie te kunnen schrijven?

- Ik ben geïnteresseerd in de mening van de leerkrachten over de huidige invulling van het spellingonderwijs in combinatie met de invoering van de Knapkast, omdat zij met hun ervaring en expertise mijn kennis kunnen verbreden. Daarom vraag ik ze een tweede enquête in te vullen;

- Ik ben geïnteresseerd in de mening van de leerlingen over de huidige invulling van het spellingonderwijs in combinatie met de invoering van de Knapkast. Het onderzoek is onder andere gebaseerd op hun mening, werkhouding en motivatie voorafgaand aan het onderzoek. Daarom vraag ik ze een tweede enquête in te vullen, zodat ik kan achterhalen in hoeverre hun mening en ervaringen zijn veranderd wat betreft hun motivatie tijdens de spellinglessen;

- Ik wil het huidige spellingonderwijs goed in beeld brengen en verduidelijken, daarom ga ik enkele spellinglessen observeren. Dit doe ik door opnamen te maken en deze achteraf te beschrijven, omdat ik dan alles rustig kan zien en analyseren. Ik wil weten of ik in mijn observaties veranderingen kan waarnemen wat betreft de motivatie van de leerlingen tijdens de spellinglessen.

4.2 Hoe stel ik de eindsituatie vast?

Om mijn eindsituatie en uiteindelijk de conclusie te kunnen beschrijven, wil ik niet alleen uitgaan van mijn eigen bevindingen en mening. Ik wil mijn onderzoek op een goed doordachte en betrouwbare wijze afronden, daarom heb ik een drietal stappen ondernomen:

1. Ik heb de leerkrachten naar hun mening en ervaringen bevraagd over de invulling van het huidige spellingonderwijs middels een tweede enquête;
2. Ik heb de leerlingen naar hun mening en ervaringen bevraagd over de invulling van het huidige spellingonderwijs middels een tweede enquête;
3. Sinds de invulling van het huidige spellingonderwijs heb ik een aantal lessen geobserveerd.

Stap 1: Tweede enquête leerkrachten

Ik ben niet iedere dag in de stagegroep aanwezig. Daarom is mijn beeld op de huidige invulling van het spellingonderwijs geringer dan van Eva en Renzi die iedere dag in de groep aanwezig zijn. Ik ben geïnteresseerd in hun antwoorden omdat zij mijn kennis en zicht op de eindsituatie kunnen verbreden. Als voordeel van deze stap zie ik het feit dat de eindsituatie wordt versterkt omdat het wordt aangevuld door hun ervaringen, expertise en mening. Bovendien blijft het onderzoek hierdoor ook voor hen relevant. De blinde vlek van deze methode is dat ik de leerkrachten middels mijn vraagstelling in een bepaalde richting kan leiden. Dit probeer ik te voorkomen door mijn vraagstelling zo objectief mogelijk te beschrijven.

Stap 2: Tweede enquête leerlingen

Ik heb een tweede enquête opgesteld voor de leerlingen, zodat zij hun mening en ervaringen over de invulling van het huidige spellingonderwijs kunnen beschrijven. Ik ben geïnteresseerd in de antwoorden van de leerlingen omdat het onderzoek op hen is gebaseerd. Zij kunnen een andere kijk hebben op de huidige invulling van het spellingonderwijs en hun motivatie vergeleken met mijn bevindingen en de mening van de leerkrachten. Dit zal mijn zicht op de eindsituatie beïnvloeden en versterken. Bovendien voelen de leerlingen zich gehoord. Hier staat tegenover dat een enquête een momentopname is. De belevingswereld van de leerlingen is beïnvloedbaar, daarom zou het kunnen zijn dat hun mening niet volledig betrouwbaar is omdat het makkelijk veranderd kan worden. Het invullen van de enquête doet een beroep op de concentratie en het vermogen om begrijpend te lezen, dat bij veel leerlingen zwak is. Dit kan ervoor zorgen dat de antwoorden minder betrouwbaar zijn.

Toch hecht ik waarde aan hun antwoorden, als neem ik ze met een korreltje zout: het is niet Meesterstuk © Hanneke van Bommel

het enige onderdeel waar mijn eindsituatie zich op berust. Daarom ga ik ook uit van de antwoorden van de leerkrachten, mijn mening en de observaties. Hierdoor wordt deze blinde vlek opgevuld.

Stap 3: Observaties huidig spellingonderwijs

Ik wil het huidige spellingonderwijs goed in beeld brengen. Dit doe ik door opnamen te maken van enkele spellinglessen en deze te analyseren. Tijdens het tot stand brengen van de eindsituatie en uiteindelijk de conclusie, gaat het niet alleen om mijn mening en beleving, die van de leerkrachten en van de leerlingen, het gaat ook om dat wat zichtbaar is. Hoe wordt er door de leerlingen gewerkt tijdens deze spellinglessen? Kan ik waarnemen of de leerlingen meer gemotiveerd zijn? Zo ja, hoe is dit te zien? Wat zijn de voor- en nadelen van de huidige invulling van het spellingonderwijs?

Het werken met opnamen heeft als voordeel dat ik ze vaker kan zien, zodat ik mijn waarnemingen kan uitbreiden. Ik kan alle aspecten tijdens een spellingles waarnemen en analyseren. Het analyseren heeft als nadeel dat het niet geheel objectief is omdat ik geen vragen kan stellen aan de leerlingen. Het is mijn aanname. Deze blinde vlek vul ik op door op een ander moment (tijdens de tweede enquête) wel naar de mening van de leerlingen te vragen.

Na het uitvoeren van deze drie stappen, kan ik mijn eindsituatie beschrijven. Dit doe ik door de drie stappen te analyseren en de belangrijkste aspecten eruit te halen. Bovendien kan ik dan antwoord geven op de vragen die ik bij stap 3 heb geformuleerd. Vervolgens kan ik met deze gegevens antwoord gaan geven op mijn onderzoeksvraag en deelvragen om uiteindelijk de conclusie van dit onderzoek over de motivatie van leerlingen binnen het spellingonderwijs in combinatie met Meervoudige Intelligentie weer te geven.

4.3 De eindsituatie

In paragraaf 4.1 heb ik beschreven dat de meeste leerlingen tijdens de eerste drie spellinglessen laten zien dat ze nieuwsgierig zijn naar de Knapkast en de bijbehorende activiteiten. Ze beginnen er enthousiast aan, een kenmerk dat voor motivatie bij leerlingen staat. Ik wil graag weten hoe dit is nadat er enkele weken is gewerkt vanuit de nieuwe invulling voor het spellingonderwijs. Om hier antwoord op te kunnen geven hebben de leerkrachten en de leerlingen een tweede enquête voor me ingevuld en heb ik enkele

spellinglessen geobserveerd. De uitwerkingen van deze drie stappen en analyses zijn te zien in bijlage 12 tot en met 16.

Tweede enquête leerkrachten

Uit de antwoorden van Eva en Renzi blijkt dat de leerlingen meer gemotiveerd zijn dan voorafgaand aan het onderzoek. De leerlingen zijn enthousiast, ze laten dit horen en zien. Zo kijken ze bij de start van een spellingles op het rooster om te zien wat ze die dag gaan doen, omdat ze nieuwsgierig zijn. Er zijn zowel voor- als nadelen te benoemen van de nieuwe invulling van het spellingonderwijs. De leerlingen zijn meer gemotiveerd en door de aantrekkelijkheid van het materiaal en de afwisseling in de werkvormen hebben ze minder goed in de gaten dat ze met inoefening bezig zijn. Hier tegenover staat dat het als leerkracht moeilijk is om overzicht te houden op het leerproces van de leerlingen.

Eva en Renzi noemen voor- en nadelen van de Knapkast. De voordelen zijn dat er spelenderwijs en explorerend¹¹ geleerd en met spelling gewerkt wordt, er is aansluiting bij de interesses en talenten van de leerlingen, de opdrachten zijn aantrekkelijk en er is veel afwisseling mogelijk. Het nadeel van de Knapkast is het feit dat het niet voor alle leerlingen uit de groep even geschikt is, gezien het vertrouwen, de zelfstandigheid en het serieus omgaan met de opdrachten in combinatie met de woordpakketten. Bovendien is het als leerkracht lastig om genoeg (individuele) begeleiding te geven.

Wat betekent dit voor mijn eindsituatie?

Volgens de leerkrachten zijn de leerlingen meer gemotiveerd dan voorheen. Dit is een positief aspect, want met dit doel ben ik met dit onderzoek gestart. Een nadeel is dat er de huidige invulling van het spellingonderwijs minder begeleiding en controle op het leerproces mogelijk is, het blijft bij één instructiemoment in de week. Dit zou meer mogen zijn. Eva en Renzi staan positief ten opzichte van de Knapkast, dus dit is zeker een werkvorm die toegepast blijft worden in de groep. Hierbij valt op dat het niet voor alle leerlingen even geschikt is, daarom is het verstandig om hier een oplossing voor te bedenken. Dit zal ik dan ook meenemen voorafgaand aan het beschrijven van mijn conclusie.

Tweede enquête leerlingen

Uit de antwoorden van de leerlingen blijkt dat de leerlingen weten dat de spellinglessen uit veel werkvormen bestaat. Er zijn echter maar twee leerlingen die aangeven dat instructie ook

¹¹ Explorerend leren is (zelf) onderzoekend leren en ontdekken.

onder de spellinglessen behoort. Uit de antwoorden van de eerste enquête van de leerlingen bleek dat negen leerlingen spelling 'leuk' en acht leerlingen spelling 'saai' vonden. Dit aantal is beide gestegen, met vier en drie leerlingen. Aan de ene kant is het positief dat nu meer leerlingen spelling leuk vinden, maar het is negatief dat er ongeveer 1/3 van de groep spelling saai vindt. Vergeleken met de beginsituatie geven nu acht leerlingen aan dat ze spelling moeilijk vinden, toen waren dat er twee. Er zijn ook leerlingen die aangeven dat ze het moeilijk en makkelijk vinden. Dit is te verklaren omdat veel leerlingen spellingzwak zijn, het is logisch dat dit moeilijk is voor hen. Aan de andere kant wil dit niet zeggen dat alles moeilijk is voor ze, er zijn ook opdrachten of werkvormen die ze niet moeilijk vinden. Ook al geven elf leerlingen aan dat ze spelling saai vinden, kiest het grootste gedeelte van de groep voor het vrolijke gezichtje omdat dat volgens hen bij spelling past.

Nu de spellinglessen uit vier werkvormen bestaat, is de kans groot dat de leerlingen in ieder geval één onderdeel leuk vinden. Volgens de antwoorden blijkt dit ook zo te zijn, omdat alle leerlingen minimaal één van de vier werkvormen als leuk ervaren. De computer en de Knapkast worden het meest gekozen. Alle leerlingen kunnen minimaal één leuk element benoemen van de Knapkast, op één leerling na. Zij geeft aan dat ze het wel een leuk idee vindt, maar dat ze zelf het liefste in haar werkboekje werkt. Beweegknap wordt het meest gekozen. De helft van de leerlingen vindt niets saai aan dat Knapkast. Rekenknap en zelfknap worden een aantal keer gekozen als minst leuke lades. Uit de antwoorden blijkt dat de meeste leerlingen soms hard werken tijdens spelling.

Wat betekent dit voor mijn eindsituatie?

De leerlingen geven soms tegenstrijdige antwoorden, vergeleken met de beginsituatie en/of vergeleken met andere vragen uit de enquête. Dit kan voortkomen uit de realiteit, dat dit werkelijk hun antwoorden zijn. Het kan ook te maken hebben met het vermogen om begrijpend te lezen, de vragen goed te interpreteren en de concentratie bij de enquête te houden, dit is voor deel van de leerlingen namelijk erg lastig.

Bijna de helft van de leerlingen geeft aan dat spelling leuk is en bijna de hele groep kiest voor een vrolijk gezichtje aansluitend op hun beleving van de spellinglessen. De leerlingen staan positief ten opzichte van de nieuwe invulling van het spellingonderwijs, omdat ze allemaal minimaal één van de vier werkvormen leuk vinden. De computer en de Knapkast worden het meest gekozen. De leerlingen zijn positief over de Knapkast, ze benoemen allemaal minimaal één leuk onderdeel. Enkele leerlingen geven aan naar welke intelligentie hun voorkeur juist wel of niet gaat.

Observaties huidig spellingonderwijs

Uit de observaties van het huidige spellingonderwijs vergeleken met de observaties van de beginsituatie blijkt dat de meeste leerlingen de les goed starten. Ze weten wat ze moeten doen of kijken even op het rooster om te zien waar ze die dag voor ingedeeld zijn. Tijdens deze observaties zijn er minder opstartproblemen zichtbaar. Een leerling weet niet hoe hij het computerprogramma op moet starten, maar hiervoor vraagt hij om hulp bij een klasgenoot zodat hij vooruit kan. Enkele leerlingen die met de activiteiten van de Knapkast werken, starten goed door naar de Knapkast te gaan maar kunnen niet meteen starten omdat ze een keuze moeten maken. Tijdens de observaties van de beginsituatie was er een grote diversiteit te zien tussen de leerlingen wat betreft de opstart en de concentratie gedurende een spellingles. Uit deze observaties blijkt dat dit nu veel minder het geval is. Nu zijn er geen leerlingen die stoeien/vechten, er lopen minder leerlingen rond, er is geen leerling waarbij de spullen niet klaar liggen en leerlingen halen elkaar minder vaak uit hun concentratie.

Wat betekent dit voor mijn eindsituatie?

Uit de observaties blijkt dat er een verbetering te zien is wat betreft de werkhouding en concentratie van de leerlingen. Er zijn enkele leerlingen die wat opstartproblemen hebben of zich niet de hele les kunnen concentreren, maar aan de opnamen te zien is dit aantal verminderd vergeleken met de opnamen van de beginsituatie. Wat mij ook in positieve zin opvalt, is dat er minder leerlingen zijn die anderen afleiden. Er zijn leerlingen die elkaar om hulp vragen, die nieuwsgierig zijn naar een activiteit uit de Knapkast van een ander of die even een rondje lopen, maar dit is in mijn ogen beter te begrijpen en te verklaren. Ik vind het positief dat leerlingen elkaar helpen en dat ze nieuwsgierig zijn naar activiteiten uit de Knapkast, dit zegt iets over hun motivatie. Bovendien zijn er leerlingen die een korte spanningsboog hebben en af en toe moeten bewegen om zich daarna weer te kunnen concentreren. Aan de observaties is te zien dat de leerlingen hun effectieve leertijd meer besteden aan de opdrachten behorend bij de werkvorm uit de spellingles.

Wat betekent dit voor mijn onderzoek?

Door de deelconclusies van deze drie stappen, weet ik dat ik in positieve zin antwoord kan gaan geven op mijn onderzoeksvraag en deelvragen om vervolgens mijn conclusie vast te stellen. Niet alleen de leerkrachten geven aan dat de leerlingen meer gemotiveerd zijn dan voorheen, ook de leerlingen weten zelf positieve punten te benoemen. Bovendien heb ik tijdens de observaties gezien dat er vooruitgang is geboekt in de concentratie, de werkhouding

en de motivatie bij veel leerlingen. Ik ben me bewust van de nadelen en aandachtspunten die naar voren zijn gekomen tijdens het beschrijven van de eerste conclusies en het vaststellen van mijn eindsituatie. Deze neem ik mee in de volgende paragraaf door aandacht te besteden aan mogelijke oplossingen. Zo heb ik door de enquête van de leerlingen en de leerkrachten al enkele ideeën opgedaan die ik kan koppelen aan Natuurknap zodat de leerlingen ook vanuit deze intelligentie met spelling kunnen gaan werken.

4.4 Antwoord op de onderzoeksvraag en de deelvragen

Voorafgaand aan dit onderzoek heb ik mijn onderzoeksvraag en deelvragen geformuleerd. Naar aanleiding van de eindsituatie van het onderzoek, kan ik deze vragen nu beantwoorden.

Deelvraag 1:

Hoe is de situatie binnen het vakgebied spelling wat betreft de motivatie en de werkwijze voorafgaand aan mijn onderzoek?

Antwoord:

Tijdens de spellinglessen werken de leerlingen zelfstandig in hun werkboekje dat uit woordpakketten en werkbladen bestaat en op hun eigen niveau is afgestemd. Ze mogen elkaar helpen en samenwerken. Voor iedere niveaugroep zijn er twee instructiemomenten per week. Deze instructiemomenten dienen tevens als begeleidingsmomenten. Als de leerlingen hun werkboekje uit hebben, werken ze aan de computer.

De leerkrachten geven aan dat een groot deel van de leerlingen niet gemotiveerd is tijdens de spellinglessen. Dit zien ze aan de werkhouding en de concentratie. Bovendien zeggen de leerlingen letterlijk dat ze spelling saai vinden. Vijf van de zeven bevraagde leerlingen geven aan dat ze spelling leuker vinden met de instructiemomenten dan zonder. Via de enquête van de leerlingen geeft ongeveer 1/3 deel aan dat ze spelling 'saai' vindt en 1/3 dat ze het 'leuk' vindt. De ene helft van de groep geeft aan dat ze 'meestal' hard werken tijdens spelling, de andere helft geeft aan dat ze 'soms' hard werken. Tijdens observaties is te zien dat ongeveer de helft actief werkt en dat er een tiental leerlingen is die opstartproblemen heeft, moeite heeft om zich te concentreren en anderen afleidt van hun werk.

Deelvraag 2:

Hoe kan Meervoudige Intelligentie integreren binnen het vakgebied spelling in mijn stagegroep?

Antwoord:

Voorop gesteld is het belangrijk om te vermelden dat Meervoudige Intelligentie niet hetzelfde is als een vak of een leerstijl (Gardner, 2008). Hierom, en omdat ongeveer 1/3 van de leerlingen aangeeft dat ze spelling ‘leuk’ vindt, wil ik het spellingonderwijs niet drastisch veranderen. Ik wil Meervoudige Intelligentie in het spellingonderwijs verwerken, als ondersteuning binnen het vakgebied. Intelligenties zijn vermogens die geactiveerd kunnen worden, afhankelijk van de keuzes die bijvoorbeeld leerkrachten nemen (Gardner, 2008). Ik wil deze vermogens graag activeren bij de leerlingen en ik hoop dat ze hierdoor meer gemotiveerd worden. Er zijn meerdere manieren om spelling te koppelen aan Meervoudige Intelligentie. Zo worden er klassikale activiteiten beschreven in het boek ‘Meervoudige Intelligentie bij lezen en taal’. Omdat er in mijn stagegroep tegenwoordig vijf niveaugroepen zijn en het spellingonderwijs zo breed mogelijk wordt aangeboden (middels zelfstandig werken, begeleide oefening en computertijd) wil ik hier graag op inspelen. Klassikale activiteiten zijn daarom niet handig en gestructureerd te integreren.

Uiteindelijk heb ik ervoor gekozen om ‘iets’ te ontwerpen waarmee de leerlingen zelfstandig of samen kunnen werken en hun eigen leerstijl ontdekken waardoor ze op een veilige en uitdagende manier hun spelling kunnen oefenen. Ik wilde dat deze manier aansluit op de verschillende niveaus van de leerlingen en op de huidige werkwijze met de werkboekjes en de instructiemomenten. Hierdoor is het idee geboren om een Knapkast te ontwerpen. Ik hoop middels de Knapkast een leeromgeving te creëren die uitdagend en betekenisvol is, waardoor de leerlingen meer gemotiveerd raken en gestimuleerd worden om zelf keuzes te maken en zich te kunnen ontwikkelen op het gebied van spelling.

Deelvraag 3:

Wat zie ik terug in de nieuwe situatie wat betreft de motivatie binnen het vakgebied spelling nadat Meervoudige Intelligentie is geïntegreerd in het spellingonderwijs?

Antwoord:

Als eerste zag ik tijdens de uitleg van en de oriëntatie op de Knapkast enthousiasme bij de leerlingen. Volgens de site www.encyclo.nl staat het begrip motivatie onder andere voor enthousiasme voor een taak. Naarmate de leerlingen vaker met de Knapkast gingen werken zag ik dat ze graag de activiteiten uit de Knapkast wilden uitproberen, ze waren nieuwsgierig en werkten geconcentreerd. In de nieuwe situatie heb ik middels observaties waargenomen dat er minder opstartproblemen zijn. De leerlingen weten waar ze aan toe zijn en kijken op het

rooster om te controleren wat ze tijdens de spellingles gaan doen: werken met de computer, werken met de Knapkast, het krijgen van instructie of zelfstandig werken. Ook heb ik gezien dat de leerlingen zich beter kunnen concentreren, er wordt meer gebruik gemaakt van effectieve leertijd en minder rond gelopen, naar buiten gestaard of gestoeid terwijl er gewerkt moet worden. Bovendien worden hierdoor minder leerlingen door anderen afgeleid. De Knapkast is niet het enige wat ertoe bijdraagt dat de leerlingen meer gemotiveerd zijn. Het spellingonderwijs is anders ingevuld. Het is per week duidelijk gestructureerd en het biedt voldoende afwisseling, iets waar de leerlingen behoefte aan hebben.

Onderzoeksvraag:

Hoe kan ik de intelligenties vanuit Meervoudige Intelligentie toepassen binnen het vakgebied spelling zodat de leerlingen in mijn stagegroep meer gemotiveerd worden?

Antwoord:

Ik kan de intelligenties vanuit Meervoudige Intelligentie toepassen binnen het vakgebied spelling middels de Knapkast. In deze Knapkast komen de acht intelligenties voor. Per intelligentie is er een lade die te herkennen is aan een logo, een naam zoals Rekenknap en een kleur. Ik heb opdrachten ontworpen die ook te herkennen zijn aan de juiste kleuren per intelligentie. Met deze opdrachten kunnen de leerlingen zelfstandig of in kleine groepjes oefenen met de woorden en categorieën uit hun woordpakket op een manier die bij ze past. De groepjes leerlingen die tegelijkertijd met de Knapkast werken, zitten in dezelfde niveaugroep zodat ze elkaar goed kunnen helpen wanneer dit nodig is. Hierbij zijn ze nu in de ontdekkfase, omdat er pas enkele weken met de Knapkast wordt gewerkt. Dit neemt niet weg dat de leerlingen in mijn stagegroep laten zien dat ze meer gemotiveerd zijn nu er vier werkvormen in de spellinglessen zijn geïntegreerd. De vier werkvormen zijn de Knapkast, de computer, de instructie of het zelfstandig werken in het werkboekje. Met ‘meer gemotiveerd’ bedoel ik dat de meerderheid van de leerlingen zin heeft in de spellingles en dat ze hun energie gebruiken om met spelling bezig te zijn. Er zijn minder opstartproblemen te zien en de leerlingen kunnen gedurende de hele spellingles blijven werken, omdat ze het leuk vinden om op minimaal één van de vier verschillende werkvormen te werken.

Hoe kan ik de nadelen van de nieuwe situatie verbeteren?

Bij het vaststellen van mijn eindsituatie kwamen enkele nadelen en aandachtspunten naar boven. Deze neem ik mee bij het schrijven van mijn uiteindelijke conclusie zodat mijn onderzoek betrouwbaar is en een meerwaarde heeft. Deze nadelen komen voort uit mijn eigen

Meesterstuk © Hanneke van Bommel

kritische blik op het onderzoek, uit de observaties en uit de mening van de leerkrachten. Zo heb ik namelijk nog geen invulling gegeven aan de intelligentie Natuurknap. Dit is tijdens de eerste weken dat er gewerkt wordt met de Knapkast geen probleem, omdat er veel te ontdekken is voor de leerlingen. Uiteindelijk wil ik hier ook een invulling aan geven, omdat het belangrijk is dat alle intelligenties aan bod komen. Door naar ideeën te vragen van de leerkrachten en de leerlingen en door opdrachtkaarten uit de MI-toolbox te lezen, heb ik nu beter zicht op een invulling van deze intelligentie. Ik ga er dan ook binnen twee weken voor zorgen dat er ook in de lade Natuurknap duidelijke en aantrekkelijke opdrachten te vinden zijn.

Gericht op de nieuwe invulling van het spellingonderwijs dat tegenwoordig uit vier werkvormen bestaat, is er ook een nadeel te noemen. Het is namelijk als leerkracht erg lastig om overzicht te houden op het leerproces van de leerlingen. De leerlingen hebben maar één keer in de week een begeleidingsmoment. Tijdens dat moment krijgt de leerkracht zicht op de vorderingen en moeilijkheden van de leerlingen, maar dit is te weinig om er voldoende uit te kunnen halen. Een oplossing hiervoor zou kunnen zijn dat er toch twee instructiemomenten per week gaan komen, door een vijfde spellingles in te roosteren. Een andere oplossing kan zijn er twee begeleidingsmomenten per week zijn en dat deze gekoppeld worden aan het zelfstandig werken. De les zou dan bestaan uit een instructie en uit het zelfstandig werken. Een nadeel van de Knapkast is het feit dat het niet voor alle leerlingen uit mijn stagegroep even geschikt is. Er zijn namelijk leerlingen die niet goed om kunnen gaan met het vertrouwen dat ze krijgen om zelfstandig aan een opdracht te werken. Zij gaan andere dingen doen dan het uitvoeren van de opdracht en zijn dan niet bezig met inoefening. Zeker wanneer leerlingen op dat moment de opdrachten van Beweegknap kiezen die op de gang of buiten plaats vinden, is controle nauwelijks mogelijk. Een oplossing hiervoor zou kunnen zijn dat ze alleen opdrachten mogen doen die in de klas uit te voeren zijn, wat overigens het grootste deel is. Een andere oplossing kan zijn dat de leerlingen altijd via het Knapkast-schriftje laten zien wat ze gedaan hebben. Dit hoeft geen uitgebreid verhaal te zijn, zeker niet als dit niet bij kwaliteiten en leerstijl van de leerlingen past. Het zou met een kleine beschrijving of tekening al voldoende zijn, zodat er te zien is met welke opdrachten er tijdens de les gewerkt is. Dit wil niet zeggen dat dit nadeel bij iedere groep voor hoeft te komen. Als er in de toekomst in andere groepen met de Knapkast wordt gewerkt, kan het zijn dat dit nadeel niet op te merken is. Er zijn namelijk genoeg leerlingen die wel goed om kunnen gaan met het

vertrouwen en de zelfstandigheid die nodig is om met de opdrachten uit de Knapkast te werken.

Na het schrijven van mijn conclusie ga ik deze mogelijke oplossingen voorleggen aan de leerkrachten van mijn stagegroep. Als er vanuit deze mogelijke oplossingen gewerkt gaat worden, is het een kwestie van tijd om te kunnen concluderen of deze oplossingen werkelijk geschikt zijn en de nadelen wegnemen of verminderen. Hieruit blijkt dat een onderzoek niet zomaar af te ronden is. Eigenlijk is dit pas een start omdat nu nog moet gaan blijken wat de meest effectieve manier is om de voordelen van het onderzoek te waarborgen. Zeker wanneer de Knapkast in de toekomst in andere groepssamenstellingen gebruikt gaat worden. Het kan zijn dat er dan weer andere acties ondernomen moeten worden om de voordelen zo goed mogelijk tot uiting te laten komen.

4.5 Conclusie

Ik heb het spellingonderwijs opnieuw ingericht. Hierbij heb ik rekening gehouden met de positieve elementen uit de vorige situatie, namelijk het feit dat er goed en effectief ingespeeld wordt op de niveauverschillen tussen de leerlingen en de instructiemomenten die voor de leerkrachten en de leerlingen waardevol blijken te zijn. Ik heb hier rekening mee gehouden door de instructiemomenten te behouden en door aan te sluiten op de bestaande niveaugroepjes. Ook heb ik rekening gehouden met de meningen en conclusies naar aanleiding van het vaststellen van de beginsituatie. Zo bleek dat veel leerlingen graag meer op de computer wilden werken en dat ze het leuk vinden om via spelletjes en puzzels te leren. In de nieuwe situatie is daarom een computermoment ingeroosterd. De spelletjes en puzzels zijn onderdelen van de Knapkast. Uit de mening van de leerkrachten bleek dat zij het spellingonderwijs aantrekkelijk, duidelijk en gestructureerd aan wilde bieden met ruimte en mogelijkheden voor de talenten van alle leerlingen. Hier heb ik gehoor aan gegeven door de Knapkast te ontwerpen. Uiteindelijk bestaat het spellingonderwijs hierdoor uit vier werkvormen: instructie, computertijd, zelfstandig werken in een werkboekje dat op niveau is gemaakt en de Knapkast.

Door deze nieuwe invulling van het spellingonderwijs en met het oog op de Knapkast dat vanuit Meervoudige Intelligentie is ontstaan, blijkt dat ik de motivatie van de leerlingen in mijn stagegroep tijdens de lessen spelling in positieve zin beïnvloed heb.

De leerlingen zijn meer gemotiveerd en dit is waar te nemen door het feit dat ze zin hebben in de spellingles en dat ze hun energie gebruiken om met spelling bezig te zijn. Er zijn minder

opstartproblemen en de leerlingen kunnen gedurende de hele spellingles blijven werken. Natuurlijk houd ik hierbij rekening met de individuele verschillen. Er zal altijd een spellingles zijn waarin te zien is dat leerlingen niet of minder gemotiveerd zijn. Dit kan veel factoren af hangen. Het kan zijn dat de leerlingen het niet leuk vindt, het kan zijn dat de leerling liever een andere werkvorm uitvoert dan degene waarvoor hij tijdens die les is ingeroosterd. Het zou ook kunnen dat de leerling het moeilijk vindt en het daarom niet leuk vindt om er mee bezig te blijven. Zo zullen er altijd meer factoren meespelen bij het vaststellen of de leerlingen wel of niet gemotiveerd zijn maar dit neemt niet weg dat ik naar aanleiding van dit onderzoek heb waargenomen dat de motivatie middels de nieuwe invulling van het spellingonderwijs is verbeterd!

4.6 Reflectie

Gericht op het meesterstuk

Het primaire doel van praktijkgericht onderzoek is het bijdragen aan een verbeterde praktijk (Harinck, 2007). Omdat de school sinds het begin van dit schooljaar een weg wil vinden in het werken met Meervoudige Intelligentie, wist ik al gauw dat ik me met mijn meesterstuk hierop wilde richten. Dit deed ik voor de school omdat ik graag een bijdrage wilde leveren in de ontwikkeling van hun visie. Tijdens een studiedag in de Knapvilla waarin het werken vanuit Meervoudige Intelligentie centraal staat, is mijn interesse gewekt en wilde ik graag meer leren over en ervaring opdoen met Meervoudige Intelligentie. Omdat de motivatie van een deel van de leerlingen niet groot is tijdens het spellingonderwijs, zag ik dit als een belangrijk doel om mijn praktijkgericht onderzoek op te richten. Want, wat zou het mooi zijn als ik er middels mijn onderzoek voor kan zorgen dat de leerlingen meer gemotiveerd worden. Gezien de resultaten kan ik zeggen dat ik tevreden ben over de manier waarop ik onderzoek heb gedaan en over mijn conclusie. In week 24 ga ik een presentatie houden over de Knapkast aan het team van mijn stageschool. Door middel van deze presentatie wil ik hen op de hoogte brengen van mijn onderzoek en de resultaten. Ik hoop hen te inspireren door het geven van een concreet voorbeeld hoe er gewerkt kan worden vanuit Meervoudige Intelligentie, omdat ik weet dat veel leerkrachten hier graag iets mee willen doen maar nog niet goed weten hoe ze dit tot uiting kunnen brengen.

Wat heeft het meesterstuk mij opgeleverd?

Voorafgaand aan de uitvoering van het onderzoek, was ik al enthousiast over de principes van Meervoudige Intelligentie. Door mijn theorieonderzoek hierover en door er gericht mee te

werken, is dit enthousiasme versterkt. Ik weet er nu meer over en ik ben van mening dat het een manier is om te bereiken dat leerlingen meer gemotiveerd raken. Iedere leerling heeft persoonlijke interesses en een eigen leerstijl en met Meervoudige Intelligentie kun je hierop inspelen. Het is veel waard wanneer leerlingen meer gemotiveerd zijn en sturing kunnen geven aan hun leerproces, zeker wanneer het er uiteindelijk toe leidt dat ze een vooruitgang kunnen maken in hun persoonlijke ontwikkeling.

Het werken met de Knapkast in mijn stagegroep vindt nog maar enkele weken plaats wanneer ik deze reflectie schrijf. De tijd zal leren wat het gaat opleveren. De Knapkast zal gebruikt worden tot de zomervakantie. De weken daaraan voorafgaand en de bevindingen rondom het werken met de Knapkast, neem ik mee zodat ik zelf weet wat sterke- en verbeterpunten zijn na een langere periode. Deels sluit ik dit onderzoek af, maar deels ook niet. Ik blijf er mee bezig en zal open blijven staan voor reflectiemomenten om het primaire doel van dit onderzoek te blijven optimaliseren.

Gericht op mijn leerproces

Een meesterstuk... dat klinkt zo groots, belangrijk en interessant, en dat is het ook! Een voorwaarde om hiermee te kunnen starten is het aannemen van een onderzoekende houding. “Zo’n houding is een voorwaarde om meer gericht en systematisch naar de eigen praktijksituatie te kijken; het vormt een voorstadium van onderzoeken. Wie zo’n houding heeft, is nieuwsgierig, wil weten hoe dingen werkelijk in elkaar zitten. Hij leert om te *kijken* hoe dingen zijn in plaats van te *veronderstellen* hoe ze zijn” (Harinck, 2007, p. 10). Ik denk dat ik zo’n onderzoekende houding niet heb aangenomen, maar al had. Ik wil graag méér weten en ik ben nieuwsgierig, mede hierom heb ik gekozen om deze Master te volgen. Natuurlijk kan ik deze onderzoekende houding nog wel optimaliseren en ik denk dat ik dit door dit meesterstuk heb gedaan.

Gedurende mijn vooropleidingen is het doen van onderzoek ook aan bod gekomen, maar daar werd minder nadruk gelegd op het kijken van hoe dingen zijn. Ik denk dat ik toen, onbewust, veronderstelde hoe dingen waren omdat ik simpelweg niet wist dat dit betekent dat het onderzoek eigenlijk niet goed is opgebouwd. Ik heb nu geleerd dat er meer stappen nodig zijn om goed onderzoek te doen, ofwel de uitvoering van het begrip ‘triangulatie’. Toen ik onderzoek deed tijdens een vorige opleiding maakte ik alleen gebruik van enquêtes. Nu weet ik dat hier voordelen aan zitten, maar ook nadelen en dat het belangrijk is om deze nadelen zoveel mogelijk weg te werken. Dit is te doen door gebruik te maken van meerdere stappen, zoals een persoonlijk gesprek of observaties. Hierdoor wordt het onderzoek betrouwbaarder. De uitleg over de manier waarop theorieonderzoek gedaan kan worden, heeft ertoe

bijgedragen dat ik me hierin ontwikkeld heb. Ik weet nu hoe ik volgens de APA richtlijnen bronnen moet vermelden en citeren. Ik heb geleerd om bij het kiezen van een geschikte bron te kijken naar de volgende punten: Is het wetenschappelijk onderbouwd? Is het recent? Wat voegt het toe aan mijn onderzoek? Bovendien kan ik nu sneller bepalen of een bepaalde bron toepasselijk is op mijn onderzoek. Dit doe ik door de volgende stappen te maken: verkennen (het lezen van de titel en de kopjes), focussen (vragen stellen), verkennen 2 (het lezen van de inleiding en de conclusie), focussen 2 (geeft de informatie antwoord op mijn vragen?), selecteren (wat ga ik wel/niet lezen?) en samenvatting (waarvan maak ik wel/niet een samenvatting?).

Al met al ben ik blij dat ik met dit onderzoek ben gestart en het, in mijn ogen, op een volwaardige manier heb volbracht. Ik heb veel ervaringen opgedaan en ik weet dat ik iets betekend heb voor de leerkrachten en leerlingen van mijn stagegroep. Ik kan me niets mooiers wensen dan dit tijdens het afronden van mijn Master Gespecialiseerde Leerkracht.

Literatuurlijst

- Armstrong, T. (2009) *Meervoudige Intelligentie bij lezen en taal. "Making the words come alive"*. Middelburg: Drukkerij Meulenberg.
- Eijkeren, M. van (2005) *Werken in het basisonderwijs*. Baarn: HB uitgevers.
- Gardner, H. (2008) *Soorten intelligentie. Meervoudige intelligenties voor de 21ste eeuw*. Amsterdam: Uitgeverij Nieuwezijds.
- Harinck, F. (2007) *Praktijkonderzoek op een hogeschool. Ontwikkelingen in een opleiding speciale onderwijszorg/master SEN*. Antwerpen - Apeldoorn: Garant uitgevers.
- Huizenga, H. (2003) *Taal & didactiek spelling*. Groningen/Houten: Wolters-Noordhoff BV
- Le Fevere de Ten Hove, M, Callens, N, Geysen, T. en Maene, W. (2007) *Survivalkit voor leerkrachten. Oplossingsgericht werken op school*. Apeldoorn: Garant.
- Timmerman, K. (2002) *Kinderen met aandachts- en werkhoudingsproblemen*. Leuven: uitgeverij Acco.

Sites

- <http://www.encyclo.nl/begrip/Motivatie>, geraadpleegd op 22-3-2011
- <http://www.encyclo.nl/begrip/empirisch>, geraadpleegd op 11-5-2011
- <http://www.encyclo.nl/begrip/orthotheek>, geraadpleegd op 2-6-2011
- <http://www.knapvilla.nl/>, geraadpleegd op 15-3-2011
- http://www.migent.be/mi_testen, geraadpleegd op diverse data vanaf 2-3-2011

Bijlagen

Bijlage 1 *Enquête beginsituatie leerkrachten*

Voorwoord...

Over het algemeen is opgevallen en geven jullie aan dat een deel van de leerlingen niet gemotiveerd werkt tijdens de lessen spelling. De leerlingen werken tijdens de lessen voornamelijk zelfstandig in een werkboekje dat op hun niveau is gemaakt. Er zijn vier niveaus binnen de groep. Het werkboekje bestaat uit twee woordpakketten en werkbladen vanuit Woordspel, Ambrasoft en Spelling in de Lift.

Naam:

Datum:

1. Waaraan merk je dat een deel van de leerlingen niet gemotiveerd is tijdens de lessen spelling?

2. Waaraan merk je dat de leerlingen wél gemotiveerd werken (kan ook bij een ander vakgebied zijn)?

3. Wat zijn, volgens jou, de voordelen van de huidige situatie tijdens de lessen spelling?

4. Wat zijn, volgens jou, de nadelen van de huidige situatie tijdens de lessen spelling?

5. Wat kan volgens jou positieve invloed hebben op de motivatie van de leerlingen?

6. Volgens de principes van Meervoudige Intelligentie zijn er negen leerstijlen waarop leerlingen aangesproken kunnen worden.

Welke ideeën heb jij in gedachten om meer leerstijlen tot zijn recht te laten komen tijdens de lessen spelling?

Bedankt!

Vragen over spelling!

Naam:.....

1. Wat doe je tijdens spelling?

2. Hoe vind je dat?

☐ leuk

☐ saai

☐ moeilijk

☐ makkelijk

☐ iets anders,

3. Welk gezichtje past er het beste bij?

☐

☐

4. Wat doe je als je iets moeilijk vindt?

5. Werk je hard tijdens spelling?

0 meestal wel

0 soms

0 meestal niet

6. Wat vind je leuk aan spelling?

7. Wat vind je niet leuk aan spelling?

8. Wat zou je willen veranderen zodat spelling leuker wordt?

Dankjewel!!

Eva en Renzi zijn beide fulltime groepsleerkracht van de groep ‘Bad Piranha’s’. Ze hebben deze enquête individueel ingevuld.

1. *Waaraan merk je dat (een deel van) de leerlingen niet gemotiveerd zijn tijdens de lessen spelling?*

Eva	Renzi
- De leerlingen werken slordig; - Ze kunnen moeilijk beginnen, ze hebben een korte spanningsboog - Veel vragen, ook naar de bekende weg; - Het kost veel moeite om de kinderen rustig aan het werk te krijgen.	- Je moet kinderen vaak wijzen op hun werk, ze zijn dan met anderen dingen bezig; - De kinderen zeggen letterlijk dat ze spelling saai vinden; - De kinderen hangen aan hun tafel; - Ze maken weinig werk.

Conclusie:

De leerkrachten geven overeenstemmende antwoorden op deze vraag. Er wordt aangegeven dat de leerlingen opstartproblemen en een korte spanningsboog hebben, er wordt niet netjes gewerkt en er wordt letterlijk gezegd dat ze spelling saai vinden.

Kortom, spelling wordt door veel leerlingen als saai ervaren en dit is te zien aan hun werkhouding.

2. *Waaraan merk je dat de leerlingen wel gemotiveerd werken (kan ook bij een ander vakgebied zijn)?*

Eva	Renzi
- Het tegenovergestelde van bovenstaande; - Kinderen zijn trots op hun werk; - Kinderen hebben aha-erlebnissen.	- Ze werken netjes; - Ze zijn trots op hun werk en komen het dan ook laten zien; - Werktempo ligt hoog; - Kinderen geven in de kleine instructiegroepjes aan dat ze het fijn vinden en leuk om samen met de leerkracht te werken.

Conclusie:

Het is niet zo dat de leerlingen over andere vakken niet gemotiveerd zijn. De leerkrachten zien verschillende kenmerken wanneer de leerlingen wel gemotiveerd zijn; ze laten horen dat ze het leuk vinden, ze zijn trots op hun werk en hun werkhouding is goed.

3. *Wat zijn, volgens jou, de voordelen van de huidige situatie tijdens de lessen spelling?*

Eva	Renzi
- Nu wordt er werk aangeboden van maatwerken voor alle leerlingen, op hun eigen niveau; - Kinderen kunnen op hun eigen tempo werken.	- Kinderen hoeven niet vaak op elkaar te wachten, omdat ze genoeg werk hebben om aan te werken; - Alle kinderen werken op hun eigen niveau.

Conclusie:

De manier van werken die nu plaatsvindt tijdens de lessen spelling, brengt volgens de leerkrachten voordelen met zich mee. Voordelen die goed aansluiten bij het speciaal basisonderwijs en de individuele mogelijkheden van de leerlingen in de groep.

4. *Wat zijn, volgens jou, nadelen van de huidige situatie tijdens de lessen spelling?*

Eva	Renzi
- Te weinig aansturing; - Er wordt een groter beroep gedaan op de zelfstandigheid en de zelfaansturing dan veel van deze kinderen aankunnen.	- Kinderen worden teveel losgelaten met hun werk, nog niet genoeg controle; - De verdeling van de groepjes is niet evenredig: of hele kleine groepjes of grote en rustige of drukke; - Saai materiaal; - Methode biedt meerdere woordcategorieën door elkaar.

Conclusie:

De manier van werken die nu plaatsvindt tijdens de lessen spelling, brengt volgens de leerkrachten ook nadelen met zich mee. Nadelen gericht op de individuele verschillen en mogelijkheden in de groep (beperkte mogelijkheden om tot voldoende zelfstandigheid en zelfaansturing te kunnen komen) en op het materiaal, het is niet uitdagend.

5. *Wat kan volgens jou positieve invloed hebben op de motivatie van de leerlingen?*

Eva	Renzi
Spelling is sowieso onlogisch en dus onveilig en onbetrouwbaar voor onze kinderen, dus minder aantrekkelijk. - Structureren; - Meer ICT, aantrekkelijk en direct corrigerend.	- Aantrekkelijker materiaal; - Verduidelijking van de regels: visueel maken; - Meer inzet van computers; - Samenwerking; - Afwisselende werkvormen.

Conclusie:

Buiten een mogelijke verklaring waarom de leerlingen niet gemotiveerd zijn, geven de leerkrachten aan wat positieve invloed kan hebben op de motivatie. Het is belangrijk dat het materiaal aantrekkelijk is, dat het structuur en duidelijkheid biedt en dat er meer afwisseling is in werkvormen (o.a. computers).

6. *Volgens de principes van MI zijn er negen leerstijlen waarop leerlingen aangesproken kunnen worden.*

Welke ideeën heb jij in gedachten om meer leerstijlen tot zijn recht te laten komen tijdens de lessen spelling?

Eva	Renzi
Daar snap ik nog veel te weinig van.	- Door de variatie en aanpassingen m.b.v. de intelligenties krijg je gevarieerdere lessen en is het aantrekkelijker voor de kinderen. Ze krijgen meer afwisseling in hun werk. - Als kinderen merken dat ze iets kunnen, worden ze weer enthousiaster en zullen ze weer beter ontwikkelen.

Conclusie:

Eva geeft aan dat het moeilijk vindt om deze vraag te beantwoorden, omdat ze nog niet genoeg weet over MI. Renzi geeft aan dat het voordelen zal opleveren wanneer er meer vanuit MI wordt gewerkt. Deze voordelen zijn gericht op de motivatie, werkhouding en de ontwikkeling van de leerlingen.

Bijlage 4 *Analyse enquête beginsituatie leerlingen*

In week 7 hebben 27 van de 28 leerlingen de enquête ingevuld.

1. Wat doe je tijdens spelling?

Antwoorden	Aantal
Werken en schrijven	2
Woordenpakket van spelling	3
Spelling (samen met ...)	4
Schrijven	1
Werken, allerlei opdrachten	1
Woorden schrijven	1
Bladzijde zoeken en dat maken	1
Werkboek	1
Werkboek en leren	2
Werken	7
Leren	1
Ambrasoft	1
Niks	1
De woorden kleuren	1

Conclusie:

De meeste leerlingen geven aan dat ze tijdens spelling ‘werken’, in het werkboek. Een aantal leerlingen geeft aan dat ze dan samenwerken, dat ze aan allerlei opdrachten werken en schrijven. Eén leerling geeft aan dat ze aan Ambrasoft werkt (het computerprogramma dat wordt ingezet om via de computer spelling te oefenen, red.). Eén leerling geeft aan dat ze de woorden kleurt; de leerlingen geven per bladzijde/opdracht de categorie aan en kleuren deze in om hier bewust mee te oefenen.

2. Hoe vind je dat?

Antwoorden	Aantal
Leuk	9
Saaï	8
Moeilijk	2
Makkelijk	10
Iets anders, namelijk ‘soms leuk, soms saaï’	3

Conclusie:

Ongeveer 1/3 van de leerlingen vindt spelling 'saai' of 'leuk'. Dit kan betekenen dat 1/3 van de leerlingen minder gemotiveerd is; diegene die het saai vinden. Er zijn maar twee leerlingen die aangeven dat ze spelling moeilijk vinden.

3. Welk gezichtje past er het beste bij?

21 keer

4 keer

Beide: 1 keer

Tussenin: 1 keer

Conclusie:

Ook al geeft de helft van de leerlingen aan dat ze spelling saai vindt (bij vraag 2), er zijn 'maar' vier leerlingen die het verdrietige gezichtje aankruisen.

Dit kan betekenen dat de leerlingen zelf niet zeker zijn van hun antwoord, of dat ze zich over het algemeen goed voelen bij de lessen spelling, ook al vinden ze het saai.

4. Wat doe je als je iets moeilijk vindt?

Antwoorden	Aantal
Naar de juf gaan	19
Niks	4
Vragen	3
Naar klasgenoten	3
Vinger opsteken en wachten	1
Samen met de juf werken	1

Conclusie:

De meeste leerlingen gaan naar de juf en/of vragen om hulp als ze iets moeilijk vinden. Er zijn drie leerlingen die aangeven dat ze hulp vragen bij klasgenoten, terwijl dit aantal in de praktijk hoger ligt.

5. *Werk je hard tijdens spelling?*

Antwoorden	Aantal
Meestal wel	14
Soms	13
Meestal niet	

Conclusie:

Het komt neer op 50/50-verdeling waarin de leerlingen aangeven dat ze meestal werken of soms werken tijdens spelling.

Geen leerling geeft aan dat hij/zij meestal niet hard werkt.

6. *Wat vind je leuk aan spelling?*

Antwoorden	Aantal
Alles	6
Schrijven	6
Niks	4
Het inkleuren	3
Dictee	2
Spelletjes	1
Werken	1
De vragen	1
Computer	5
Het boekje	1
Leren	1
Woordenpuzzel	1

Conclusie:

Er zijn ‘maar’ vier leerlingen die aangeven dat ze niks leuk vinden tijdens de lessen spelling. Daartegenover zijn er ook ‘maar’ zes leerlingen die aangeven dat ze alles leuk vinden tijdens de lessen spelling.

Computeren en het inkleuren van de woorden wordt een aantal keer aangegeven als leuk onderdeel.

7. *Wat vind je niet leuk aan spelling?*

Antwoorden	Aantal
Niks	8
Ik vind alles leuk	3
Al die woorden	1
Verbeteren	1
Schrijven	4
Het boekje	1
Toetsen	5
Werken	1
Het inkleuren	1
Dat het zoveel is	1
Dat het soms moeilijk is	1
Spellen	2

Conclusie:

Vergeleken met de vorige vraag zijn er nu acht leerlingen die aangeven dat ze niks leuk vinden, dit komt niet overeen met het aantal bij vraag 6.

Toetsen en (al het) schrijven wordt aangegeven als onderdelen dit niet leuk worden gevonden.

8. *Wat zou je willen veranderen zodat spelling leuker wordt?*

Antwoorden	Aantal
Met klasgenoten samenwerken	2
Computer	11
Niks	4
Maakt niets uit	1
Minder werk	2
Puzzels	3
Minder zinnen	2
Als je er bij kan tekenen	1
Spelletjes	4
Meer inkleuren	1

Conclusie:

Computeren wordt het meest gekozen als onderdeel om de lessen spelling leuker te maken.

Ook spelletjes en puzzels worden vaak genoemd. In combinatie met vraag 6 wordt er ook aangegeven dat een aantal leerlingen het leuk vindt om de woorden in te kleuren of als er bij getekend kan worden.

De gerichte observatielijst is te vinden via de site http://www.migent.be/mi_testen.

In deze lijst krijgen de leerlingen 40 stellingen te beantwoorden met ‘nee’, ‘een beetje’ of ‘veel’. Het zijn de volgende stellingen:

1. Je houdt van kruiswoordraadsels, scrabble en andere woordspelletjes.
2. Rekenen is je lievelingsvak op school.
3. Je houdt van boeken waar veel foto's in staan.
4. Als je spreekt, maar je vaak gebaren met je handen.
5. Je neuriet vaak of loopt vaak te fluiten of te zingen.
6. Je speelt graag gezelschapspelletjes.
7. Je hebt een hobby of interesse die je het liefst alleen doet.
8. Je verzorgt graag planten en bloemen.
9. Je leest zo goed als alles: boeken, tijdschriften, stripverhalen enzovoorts.
10. Je kunt goed met de computer werken.
11. Je tekent en schildert graag.
12. Je danst veel en graag.
13. Je kunt gemakkelijk een liedje nazingen, wanneer je het een aantal keer gehoord hebt.
14. Je speelt liever samen met je vrienden dan dat je alleen naar tv kijkt.
15. Je kunt goed zelfstandig werken.
16. Je onderzoekt graag hoe dieren leven en wat ze zoal doen.
17. Je praat graag en stelt veel vragen.
18. Je bent goed in hoofdrekenen.
19. Je vindt gemakkelijk de weg.
20. Wanneer je een toestel wilt leren kennen, probeer je het gewoon uit in plaats van eerst de handleiding te lezen.
21. Wanneer je muziek hoort, kan je het niet laten om mee te bewegen.
22. Kinderen komen naar je toe als ze problemen hebben.
23. Je gaat liefst op vakantie naar een rustig plekje in plaats van naar een plaats met een massa volk.
24. Je kijkt graag naar natuurfilms.
25. Luisteren naar mensen die verhalen vertellen, vind je heel leuk.
26. Je kunt goed afstanden schatten.

27. Je maakt graag foto's.
28. Je bent handig en knutselt graag.
29. Je bespeelt graag een muziekinstrument.
30. Je maakt gemakkelijk vrienden.
31. Je kent heel goed je goede en minder goede kanten.
32. Je kent de namen van verschillende soorten vogels.
33. Op school vind je Nederlands een leuk vak. Je leert graag nieuwe woorden bij.
34. Je houdt van spelletjes waarbij je in stapjes moet denken, zoals kaarten, dammen, schaken of zeeslag.
35. Je kunt goed plannetjes lezen en allerlei dingen bouwen met legoblokken of knex.
36. Je doet graag aan sport.
37. Je luistert vaak naar muziek. Ook tijdens het maken van je huiswerk hou je ervan om muziek op de achtergrond te laten spelen.
38. Je werkt graag samen met anderen.
39. Je zit graag na te denken over de dingen.
40. Je vindt het belangrijk dat blikjes en papier apart verzameld worden zodat ze gerecycled kunnen worden.

Bijlage 6 Voorkeursstijlen vanuit gerichte observatie

Uit de tekst komen acht voorkeursstijlen voort:

- Rekenknap; - Muziekknap;
- Taalknap; - Samenknap;
- Beeldknap; - Zelfknap;
- Beweegknap; - Natuurknap.

Door de diverse vragen komen alle voorkeursstijlen aan de orde. Uiteindelijk komt er een schema uit; per voorkeursstijl wordt er aangegeven in hoeverre de leerlingen daar de voorkeur aan geven. Het maximaal aantal hokjes per voorkeur is 10.

De leerlingen hebben de lijst ingevuld, maar hierbij moet wel in de gaten worden gehouden dat dit een *momentopname* is. De vragen zijn zo veel mogelijk voorgelezen en uitgelegd om te voorkomen dat de vraag verkeerd geïnterpreteerd werd. Maar dit is niet geheel te voorkomen. Bovendien is de vaardigheid tot begrijpend lezen niet bij alle leerlingen voldoende ontwikkeling en/of heeft een aantal leerlingen een korte spanningsboog. Daarom is deze uitslag ervoor bedoeld om een beeld te krijgen van de voorkeuren van de leerlingen, maar dit betekent niet dat dit eenduidig en realistisch is voor alle leerlingen en het gehele schooljaar (voorkeuren kunnen immers veranderen).

Een aantal leerlingen heeft bij het zien van zijn/haar uitslag aangegeven dat één of meerdere voorkeuren niet kloppen. Dit heb ik eraan toegevoegd.

De meest opvallende voorkeurstijl(en) van de leerlingen heb ik gemarkeerd:

Leerling	Taal 	Reken 	Beeld 	Beweeg 	Muziek 	Samen 	Zelf 	Natuur
Leerling 1	6	5	5	5	8	5	6	4
Leerling 2	5	7	8	8	6	5	6	7
Leerling 3	4	4	6	5	9	5	8	0
Leerling 4	1	7	6	6	8	6	6	6

Leerling 5	7	6 “minder”	7	5	<u>9</u>	7	<u>9</u>	7
Leerling 6	4	6	6	5	4	5	7	<u>8</u>
Leerling 7	8	7	<u>10</u>	8	6	6	7	<u>10</u>
Leerling 8	<u>8</u>	6	<u>8</u>	7	<u>9</u>	6	7	<u>8</u>
Leerling 9	6	6	<u>9</u>	5	<u>9</u>	5	7	0
Leerling 10	6	<u>10</u>	6 “hoger”	7 “heel hoog”	<u>8</u>	<u>8</u>	5 “hoger”	7 “hoger”
Leerling 11	5	<u>8</u>	<u>9</u>	<u>4</u> “meer”	<u>10</u>	<u>9</u>	6	4
Leerling 12	5	4	5	6	4	6	5	<u>7</u>
Leerling 13	6	3	7	<u>8</u>	5	6	5	5
Leerling 14	7	8	7	7	6	<u>9</u>	<u>9</u>	6
Leerling 15	3	7	7	7	<u>9</u>	7	<u>8</u>	7
Leerling 16	4	7	5	8	<u>10</u>	7	3	2
Leerling 17	7	6	<u>9</u>	6	<u>9</u>	7	4	7
Leerling 18	6	6	<u>8</u>	5	4	7	6	2
Leerling 19	3	2	5	3	4	<u>9</u>	6	6
Leerling 20	7	7	<u>9</u>	7	7	<u>8</u>	6	5
Leerling 21	8 “minder”	8	6	6	<u>9</u>	<u>10</u>	<u>10</u>	2
Leerling 22	7	7	<u>8</u>	7	6	<u>9</u>	<u>8</u>	2
Leerling 23	4	5	5	6	4	<u>8</u>	4	5
Leerling 24	5	6	<u>9</u>	<u>8</u>	5	<u>9</u>	5	7
Leerling 25	4	5	6	<u>7</u>	6	5	<u>7</u>	6
Leerling 26	6	6	6	5	4	<u>9</u>	6	6

Leerling 27	3	6	8	7	5	3	<u>9</u>	<u>10</u>
Leerling 28	6	7	5	6	6	5	<u>8</u>	1

Hierdoor kan ik concluderen dat de voorkeursstijlen zo vaak gekozen worden:

- Rekenknap: 2 keer
- Taalknap: 1 keer
- Beeldknap: 10 keer
- Beweegknap: 4 keer
- Muziekknap: 12 keer
- Samenknap: 10 keer
- Zelfknap: 9 keer
- Natuurknap: 5 keer

Dit betekent dat in principe alle voorkeursstijlen aan bod zouden moeten komen tijdens het uitvoeren van mijn meesterstuk, maar dat de nadruk moet komen liggen op:

- Beeldknap;
- Muziekknap;
- Samenknap;
- Zelfknap.

Wanneer ik in een week drie spellinglessen observeer, kan ik concluderen dat de werkhouding en motivatie verschillend is per moment en per leerling.

De ene les werkt het grootste gedeelte van de groep geconcentreerd in het werkboekje en twee groepjes werken aan de instructietafels bij Eva en Renzi.

Op een van de drie dagen hebben Eva en Renzi met de leerlingen afgesproken dat zij eerst een half uur naar het park gaan om buiten te kunnen spelen. Ze verwachten daar tegenover dat er daarna weer goed gewerkt wordt.

Dit blijkt ook zo te zijn. De leerlingen werken rustig aan hun eigen tafel of aan de instructietafel. Er wordt niet rond gelopen, alleen wanneer er een vraag wordt gesteld aan Eva of Renzi.

Tijdens een les heb ik enkele opnamen gemaakt van de opstart van een spellingles. Tijdens deze opnamen kan ik dit waarnemen:

- Eén leerling werkt zelfstandig in zijn werkboekje. Hij lijkt geconcentreerd.
- De leerling naast hem heeft het werkboekje voor zich liggen, maar kijkt recht vooruit. Hij werkt niet.
- Twee jongens stoeien/vechten met elkaar.
- Een jongen zit hier vlakbij en kijkt ernaar.
- Een jongen wandelt door het lokaal.
- Aan de instructietafel werken vijf leerlingen samen met Eva. Zij werken samen op het digibord en in hun werkboekje.
- Een leerling komt bij Eva om hulp vragen.
- Er werken vijf leerlingen aan de andere instructietafel.
- Renzi loopt rond.
- Er werken drie leerlingen aan de computer.
- Een leerling kijkt voor zich uit.
- Een leerling staat bij twee leerlingen in een ander groepje te kletsen.
- Eva en Renzi geven instructies aan leerlingen zodat zij gaan werken.
- Een leerling loopt rond.
- Een jongen haalt de leerlingen bij de computer uit hun concentratie.

- Een leerling heeft geen spullen op zijn tafel liggen. Hij kijkt voor zich uit en loopt dan weg.
- Een leerling werkt zelfstandig in haar werkboekje.
- Een leerling zit onderuit gezakt, ondersteunt haar hoofd en kijkt naar buiten.
- Renzi werkt aan de instructietafel met de vijf leerlingen die er al zaten.

In totaal is dit ongeveer vijf minuten film waarin te zien is dat er een grote diversiteit te zien is tussen de opstart en concentratie van de leerlingen.

Twee leerlingen werken zelfstandig, tien leerlingen werken aan de instructietafel en drie werken er aan de computer.

Er zijn leerlingen die onnodig rond lopen, er wordt gestoeid/gevochten, er wordt (naar buiten) gestaard, bij een leerling liggen er helemaal geen spullen klaar en leerlingen worden uit hun concentratie gehaald door een klasgenoot.

Bijlage 8 *De mening van enkele leerlingen*

Tot en met week 6 werkten de leerlingen tijdens de spellinglessen zelfstandig in hun werkboekje. Ze mochten hierbij samenwerken, overleggen en om hulp vragen.

Vanaf week 7 zijn er instructiemomenten ingevoerd. Er zijn vier niveaugroepen en iedere groep krijgt twee keer in de week instructie.

In week 15 heb ik aan zeven leerlingen gevraagd hoe zij het vinden dat deze verandering heeft plaatsgevonden.

Mening van zeven leerlingen:

B. geeft aan dat ze de lessen met instructie fijner vindt omdat ze dan samen de woorden (categorieën) kleurt en oefent. Als ze mocht kiezen wil ze in het werkboekje werken en de instructiemomenten.

T. vindt de spellinglessen met instructiemomenten fijner omdat hij dan meteen hulp krijgt.

J. vindt met instructie fijner omdat ze dan geholpen wordt.

L. vindt met instructie fijner omdat ze spelling moeilijk vindt. Tijdens de instructiemomenten kan ze samen doen. Ze vindt de instructiemomenten ook leuk omdat ze dan spelletjes mag doen (op het digibord).

F. en S. geven beide aan dat ze liever geen instructie hebben maar in het werkboekje werken, omdat ze dan aan hun eigen tafel en samen kunnen werken.

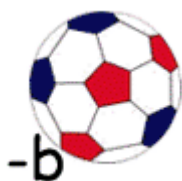
Het enige wat ze wel leuk vinden aan de instructiemomenten zijn de spelletjes op het digibord.

M. vindt het fijn dat er instructie is omdat hij het moeilijk vindt en dan uitleg krijgt.

Beeldknap - Maak zelf een rebus

1. Kies een woord uit je woordpakket
2. Maak hiervan een rebus
3. Maak een rebus met zoveel mogelijk woorden!

Voorbeeld:

Beweegknap - Stuiterbal

1. Oefen je woorden uit jouw woordpakket.
2. Bij iedere letter of lettergreep laat je de stuiterbal 1x stuiteren.

Afspraken:

- Alleen of een tweetal
- In de bouw

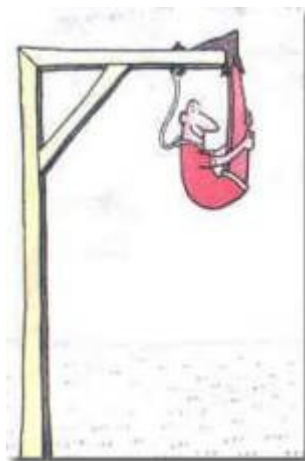
Muzieknap - Lied of rap

1. Schrijf een lied of een rap over woorden uit jouw categorie
2. Alleen of samen

Samenknapper - Galgje

1. Kies een woord uit het woordpakket
2. Schrijf het stiekem op
3. De ander mag het niet zien
4. Kies steeds 1 letter
5. Kun je het woord raden?

Rekenknapper - Grafiek

1. Hoeveel woorden horen er bij elkaar?
2. Teken een grafiek van de soorten woorden.

Voorbeeld:

woorden met ei = 10 woorden

woorden met ij = 13 woorden

15		
14		
13		
12		
11		
10		
9		
8		
7		
6		
5		
4		
3		
2		
1		
	Woorden met <u>ei</u>	Woorden met <u>ij</u>

Taalknap - Woordzoeker

1. Pak een papier met woordzoeker
2. Verstop 10 woorden uit jouw woordpakket
3. Schrijf in ieder vakje 1 letter
4. Schrijf de woorden op die je moet zoeken
5. Je mag de woordzoeker zelf maken
6. Iemand anders mag de woordzoeker maken

B	K	O	L	N	R	T	E	O	M	M	A	M	gidsfossiel
E	A	I	A	D	G	L	I	V	I	R	N	G	bivalve
I	M	T	I	T	R	I	L	O	B	I	E	T	trilobiet
T	M	N	S	E	A	N	A	L	B	N	E	P	genus
E	O	N	T	C	P	A	H	I	U	K	T	T	graptoliet
L	N	O	M	A	T	S	C	S	V	K	S	O	ammoniet
G	I	D	S	F	O	S	S	I	E	L	K	G	beitel
T	E	O	E	V	L	A	V	I	B	E	L	K	megalodon
R	T	L	S	E	I	I	O	N	V	O	A	E	groeve
N	G	A	G	O	E	L	E	E	L	S	K	D	kalksteen
N	S	G	A	S	T	R	O	P	O	D	E	M	schalie
N	E	E	T	S	N	R	A	B	B	A	I	I	perm
E	G	M	C	D	G	T	E	N	O	B	S	G	barnsteen
													gastropode
													dino
													mammoet

Zelfknap - 😊 en ☹

1. Maak een rijtje met 😊
2. Schrijf hier de woorden uit je woordpakket die je fijn vindt
3. Maak een rijtje met ☹
4. Schrijf hier de woorden uit je woordpakket die je niet fijn vindt

Spelling!

A	B	C	D	E
Leerling 3	Leerling 1	Leerling 2	Leerling 5	Leerling 6
Leerling 4	Leerling 16	Leerling 7	Leerling 11	Leerling 13
Leerling 8	Leerling 17	Leerling 9	Leerling 12	Leerling 21
Leerling 15	Leerling 27	Leerling 10	Leerling 14	Leerling 22
Leerling 18		Leerling 23	Leerling 19	Leerling 25
Leerling 20			Leerling 28	Leerling 26

Maandag	Woensdag	Donderdag	Vrijdag
D Instructie kleine bord A Knapkast	C Knapkast E Instructie grote bord B Knapkast	D Knapkast A Instructie grote bord	C Instructie kleine bord E Knapkast B Instructie werkwinkel
Computer of laptop: Leerling 1 Leerling 10 Leerling 2 Leerling 16 Leerling 7 Leerling 17 Leerling 9 Leerling 27	Computer of laptop: Leerling 3 Leerling 12 Leerling 4 Leerling 15 Leerling 5 Leerling 18 Leerling 8 Leerling 20	Computer of laptop: Leerling 6 Leerling 23 Leerling 13 Leerling 25 Leerling 21 Leerling 26 Leerling 22	Computer of laptop: Leerling 11 Leerling 24 Leerling 14 Leerling 28 Leerling 19

Bijlage 11 *Impressiefoto's Knapkast*

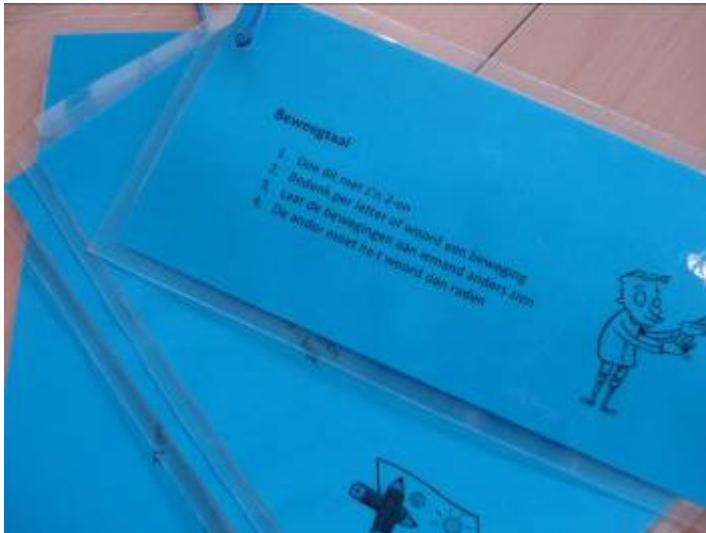
Enkele foto's om een impressie te geven van de Knapkast en de bijbehorende activiteiten.

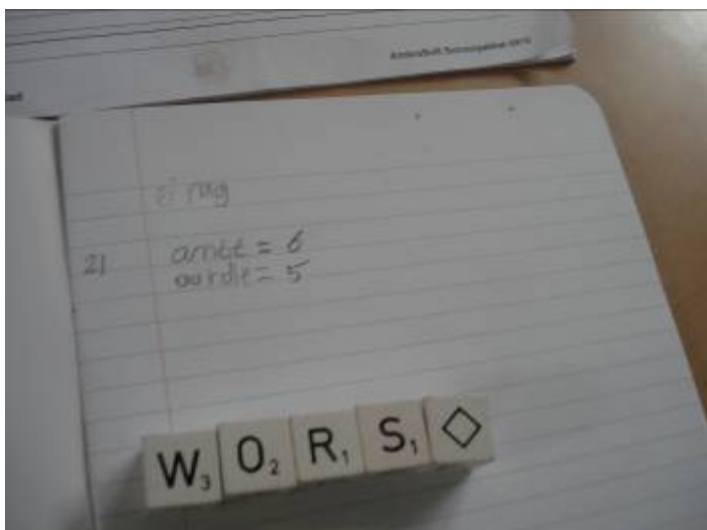
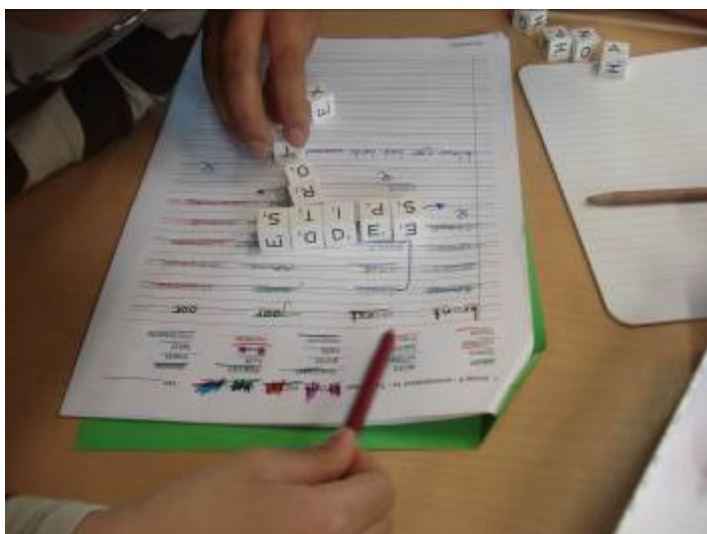
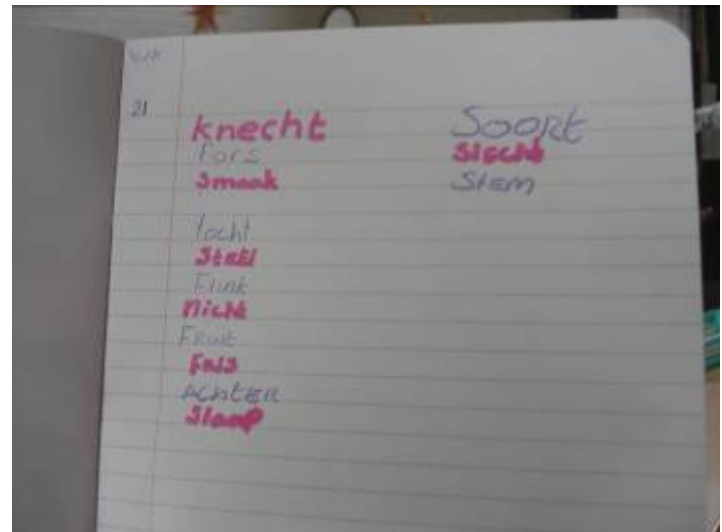
De Knapkast:

De activiteiten en bijbehorende materialen:

Naam:

Datum:

1. Voorafgaand aan het onderzoek gaf je aan dat veel leerlingen niet gemotiveerd waren tijdens de lessen spelling. Hoe denk je daar nu over?

- Zijn de leerlingen nu meer/minder gemotiveerd?

- Waaraan merk je dit?

2. De leerlingen werken in één week op vier verschillende manieren aan spelling: ze krijgen instructie in niveaugroepjes, ze werken in hun werkboekje, op de computer en met de knapkast.

- Wat zijn, volgens jou, de voordelen van deze invulling van het spellingonderwijs?

- Wat zijn, volgens jou, de nadelen van deze invulling van het spellingonderwijs?

3. Sinds enkele weken werken de leerlingen met de Knapkast, gebaseerd op de intelligenties vanuit Meervoudige Intelligentie.

- Wat zijn, volgens jou, de voordelen van de Knapkast?

- Wat zijn, volgens jou, de nadelen van de Knapkast?

4. Heb je nog ideeën, tips en/of aanvullingen voor 'natuurknap' én de Knapkast in het algemeen?

Bedankt!!

Vragen over spelling!

Naam:.....

1. Wat doe je allemaal tijdens spelling?

2. Hoe vind je dat?

☐ leuk

☐ saai

☐ moeilijk

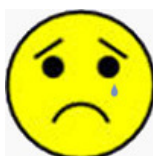
☐ makkelijk

☐ iets anders,

3. Welk gezichtje past er het beste bij?

☐

☐

4. Wat vind je wel leuk tijdens spelling?

☐ computer

☐ instructie

☐ werkboekje

☐ knapkast

5. Werk je hard tijdens spelling?

0 meestal wel

0 soms

0 meestal niet

6. Wat vind je wel leuk aan de Knapkast?

7. Wat vind je niet leuk aan de Knapkast?

8. Heb je een idee voor natuurknap?

Dankjewel!!

In week 21 hebben Eva en Renzi individueel deze vragenlijst ingevuld.

1. *Voorafgaand aan het onderzoek gaf je aan dat veel leerlingen niet gemotiveerd waren tijdens de lessen spelling. Hoe denk je daar nu over?*
- Zijn de leerlingen nu meer/minder gemotiveerd?

Eva	Renzi
De afwisseling maakt de kinderen meer gemotiveerd. De activiteiten zijn aantrekkelijker.	De kinderen zijn heel enthousiast over de Knapkast en het werken met de computer. Ze zijn meer gemotiveerd.

- Waaraan merk je dit?

Eva	Renzi
De kinderen zijn enthousiaster, “Yes! Ik mag vandaag...” Er is ook minder gemopper over het werken in het werkboekje.	- De kinderen maken enthousiaste opmerkingen; - Ze gaan bij de start van de les meteen kijken (op het rooster) of ze de Knapkast mogen doen.

Conclusie:

Volgens Eva en Renzi zijn de leerlingen nu meer gemotiveerd dan voorafgaand aan het onderzoek. Ze zijn enthousiast, laten dit horen en zien.

2. *De leerlingen werken in één week op vier verschillende manieren aan spelling: ze krijgen instructie in niveaugroepjes, ze werken in hun werkboekje, op de computer en met de knapkast.*
- Wat zijn, volgens jou, de voordelen van deze invulling van het spellingonderwijs?

Eva	Renzi
Afwisseling en aantrekkelijke activiteiten maakt de kinderen meer gemotiveerd. Ze hebben niet zo in de gaten dat ze toch bezig zijn met inoefenen.	Door veel afwisseling wordt het niet een lange sleur. Ze hebben minder in de gaten dat ze een langere tijd met dezelfde woorden bezig zijn.

- Wat zijn, volgens jou, de nadelen van deze invulling van het spellingonderwijs?

Eva	Renzi
Je kunt niet alle kinderen monitoren! Zijn ze allemaal wel bezig met het inoefenen van spelling? Het daadwerkelijke effect is moeilijk meetbaar. Het kan de methode voor alsnog niet vervangen.	De kinderen zitten minder vaak bij de leerkracht voor gericht instructie. En als leerkracht is het moeilijker om goed overzicht te houden.

Conclusie:

Volgens Eva en Renzi zijn er zowel voor- als nadelen te benoemen van de huidige invulling van het spellingonderwijs. Als voordelen worden genoemd dat leerlingen meer gemotiveerd zijn en dat ze door de aantrekkelijkheid en afwisseling minder goed in de gaten hebben dat ze met inoefening bezig zijn. Als nadelen wordt genoemd dat het moeilijk is om overzicht te houden op het leerproces van de leerlingen.

3. *Sinds enkele weken werken de leerlingen met de Knapkast, gebaseerd op de intelligenties vanuit Meervoudige Intelligentie.*

- Wat zijn, volgens jou, de voordelen van de Knapkast?

Eva	Renzi
- Gebruik maken van talenten van kinderen; - Spelenderwijs leren; - Explorerend leren (meer dan in een meestal erg sturende methode).	- Aantrekkelijke afwisselende oefeningen; - Kinderen zijn spelenderwijs aan het spellen; - Beter aansluiten bij interesses.

- Wat zijn, volgens jou, de nadelen van de Knapkast?

Eva	Renzi
- Veel individuele begeleiding nodig om goed gebruikt te laten worden; - Vraagt vertrouwen. Dus niet voor alle kinderen even geschikt; - Vraagt zelfstandigheid; - Vraagt om serieus gebruik: goed lezen, doen wat je moet doen.	- De kinderen werken niet allemaal even serieus met hun woordpakket; - Buiten is het lastig om toezicht te houden.

Conclusie:

Eva en Renzi geven zowel voor- als nadelen van de Knapkast. Spelenderwijs leren/spellen, aansluiten bij interesses en talenten van kinderen, aantrekkelijke en afwisseling oefeningen en

explorerend leren worden als voordelen genoemd. Als nadeel wordt opgemerkt dat het niet voor alle leerlingen even geschikt is, gezien het vertrouwen, de zelfstandigheid en het serieus omgaan met de opdrachten en woordpakketten. Bovendien is het lastig om genoeg (individuele) begeleiding te geven.

4. *Heb je nog ideeën, tips en/of aanvullingen voor 'natuurknip' én de Knipkast in het algemeen?*

Eva	Renzi
- Woorden leggen met takjes; - Schrijven in een plaat met schelpenzand.	- Woorden in bloemen schrijven; - Woorden hakken in een rups; - Met bladeren, takjes etc. woorden maken; - Woordkunst maken met diervormen.

Bijlage 15 *Analyse enquête eindsituatie leerlingen*

In week 21 hebben alle leerlingen de tweede enquête ingevuld.

1. Wat doe je allemaal tijdens spelling?

Antwoorden	Aantal
Knapkast	10
Werken (goed/hard)	9
Spelling	9
Computer/laptop	8
Werkboek	7
Instructie	2
Woorden kleuren	1
Praten	1
Spelen	1
Nadenken	1
Leren	1
Stil zijn	1
Woorden schrijven	1

Conclusie:

De meeste leerlingen geven aan dat ze tijdens spelling bezig zijn met de Knapkast, werken, spelling, computer/laptop en het werkboek. Twee leerlingen geven aan dat ze instructie krijgen. Dit zou ook binnen het allesomvattende antwoord ‘werken’ kunnen vallen, maar hieruit blijkt wel dat veel leerlingen niet in de gaten hebben dat dit in hun ogen misschien niet onder spelling valt.

2. Hoe vind je dat?

Antwoorden	Aantal
Leuk	13
Saaï	11
Moeilijk	8
Makkelijk	7
Iets anders, namelijk:	
- Soms moeilijk – soms makkelijk	2
- Middelmatig	1

Conclusie:

Er is een bijna 50/50-verdeling wat betreft de ervaring van de leerlingen tijdens spelling, er wordt namelijk 13 keer 'leuk' en 11 keer 'saai' gekozen. Een aantal leerlingen koos voor beide antwoorden. Tijdens de beginsituatie gaven er negen leerlingen aan dat ze het leuk vinden en acht dat ze het saai vinden, dat is nu met vier en drie leerlingen gestegen.

Acht leerlingen geven aan dat ze spelling moeilijk vinden, twee leerlingen vinden het soms moeilijk en soms makkelijk. Vergeleken met de beginsituatie is het aantal wat betreft 'moeilijk' gestegen, namelijk van twee naar acht leerlingen. Het aantal wat betreft 'makkelijk' is verminderd met drie leerlingen.

3. Welk gezichtje past er het beste bij?

19 keer

2 keer

Beide: 6 keer

Saai: 1 keer

Conclusie:

Het grootste gedeelte van de groep kiest voor het vrolijke gezichtje. Dit is tegenstrijdig met het aantal dat voor 'leuk' kiest bij vraag 2, dat zijn namelijk 13 leerlingen. Zes leerlingen kiezen voor beide gezichtjes en drie voor verdrietig/saai.

Vergeleken met de beginsituatie is het vrolijke gezichtje gedaald met twee leerlingen, het verdrietige gezichtje gedaald met twee leerlingen en beide gezichtjes gestegen met vijf leerlingen.

4. Wat vind je wel leuk tijdens spelling?

Antwoorden	Aantal
Computer	20
Instructie	5
Werkboekje	6
Knapkast	20

Conclusie:

Alle leerlingen geven minimaal één keuze, dat betekent dat alle leerlingen in ieder geval iets

van spelling leuk vinden en een voorkeur hebben. Er wordt het meest gekozen voor de computer en de knapkast. Ook de instructie en het werkboekje gekozen, namelijk vijf en zes keer.

5. *Werk je hard tijdens spelling?*

Antwoorden	Aantal
Meestal wel	10
Soms	17
Meestal niet	1

Conclusie:

De meeste leerlingen geven aan dat ze soms hard werken tijdens spelling. Vergeleken met de beginsituatie is dit veranderd. Toen gaven 14 leerlingen aan dat ze meestal hard werken, 13 leerlingen dat ze soms hard werken en 0 leerlingen aan dat ze meestal niet hard werken.

6. *Wat vind je wel leuk aan de Knapkast?*

Antwoorden	Aantal
Beweegknap	7
Alles	5
Spelletjes	5
Stuiterballen	4
Samenknap	3
Alle lades	2
Dat je er veel van leert	2
Stempels	1
Rekenknap	1
Zelfknap	1
“Ik vond het wel een leuk idee, maar ik vind het zelf niet zo leuk”	1

Conclusie:

Alle leerlingen geven aan dat ze één of meer dingen leuk vinden, dit betekent dat iedereen in ieder geval een positief aspect van de Knapkast kan benoemen. Eén leerling legt uit dat ze het een heel leuk idee vindt, maar dat zij het liever niet doet. Ze vertelde dat ze liever in haar werkboekje werkt en soms op de computer.

Beweegknap (hierbij hoort ook de stuiterbalopdracht) wordt het meeste gekozen.

7. Wat vind je niet leuk aan de Knapkast?

Antwoorden	Aantal
Niks	14
Rekenknap	7
Zelfknap	4
Beeldknap	2
Natuurknap	2
Taalknap	2
Beweegknap	1
Muziekknep	1
Spelletjes	1
Stuiterbal	1
* Er moeten meer stuiterballen komen	1

Conclusie:

De helft van de leerlingen geeft aan dat ze niks saai vinden aan de Knapkast. Een aantal leerlingen geeft één of meerdere knaplades op die ze niet leuk vinden, rekenknap en zelfknap wordt dan het meest gekozen.

8. Heb je een idee voor natuurknap?

Deze vraag heb ik gesteld om meer ideeën op te doen voor een invulling van natuurknap. De meeste leerlingen geven aan dat ze geen idee hebben. Toch heb ik hierdoor ook enkele goede ideeën opgedaan.

Antwoorden	Aantal
Insectenbox	7
Vergrootglas	2
Met spulletjes uit de natuur (zaadjes) woorden schrijven	1
Dieren bekijken	1
Iets met een boom	1

In week 21 heb ik drie lessen spelling geobserveerd door opnamen te maken.

Ik zie dat tijdens de opstart van de lessen een aantal leerlingen op het rooster gaat kijken, dat op twee plekken in het lokaal hangt, om te zien wat hij tijdens die spellingles gaat doen:

Knapkast, computeren, instructie of zelfstandig werken. Hieruit kan ik opmaken dat de manier waarop de spellinglessen voor de leerlingen duidelijk is. Als ze even niet weten wat ze moeten doen, kunnen ze dit zelfstandig opzoeken; het is goed gestructureerd.

Van de leerlingen die tijdens deze observaties met de Knapkast werken, kiezen er veel voor Beweegknap en dan met name de stuiterbal en het springen van letters.

Tijdens een spellingles is te zien dat Eva met een groepje aan de instructietafel werkt. De leerlingen mogen bij haar met hun categorieën oefenen op het digibord. Er werken leerlingen bij Renzi aan de instructietafel. Zij is op dat moment bezig om met de leerlingen te kijken welke categorieën aan bod komen in een woordpakket. Op het bord staan voorbeeldwoorden uit twee categorieën geschreven. Deze zijn met een kleur gemarkeerd. De leerlingen vullen deze woorden vervolgens aan door meer woorden op het bord te schrijven die ook bij de categorie horen. In het werkboekje markeren ze de woorden op dezelfde manier. Er werken drie leerlingen aan de computers en enkele op de laptop. De leerlingen van één niveaugroepje werken zelfstandig in hun werkboekje. Soms overleggen zij of vragen ze hulp aan Eva of Renzi. Het groepje leerlingen dat met de Knapkast werkt zijn niet meteen gestart. Zij zoeken eerst naar een activiteit, een enkeling vraagt aan mij hoe de activiteit werkt en twee leerlingen zoeken allebei een maatje om een activiteit van Samenknap te doen. Uiteindelijk spelen zij samen een spel.

Tijdens de observaties zie ik leerlingen elkaar helpen bij het maken van opdrachten in het werkboekje, bij het opstarten van een computerprogramma en met het kiezen van een activiteit uit de Knapkast. Ik zie dat één leerling rondloopt, terwijl dit niet nodig was. Zij ging namelijk niet om hulp vragen of materialen halen die ze nodig had. Nadat ze een rondje had gelopen ging ze weer zitten en werkte ze verder. Eén leerling gaat bij een tweetal kijken hoe zij een spel uit de Knapkast spelen. Als ze hier op wordt gewezen door een leerkracht, gaat ze weer verder met haar eigen werk.